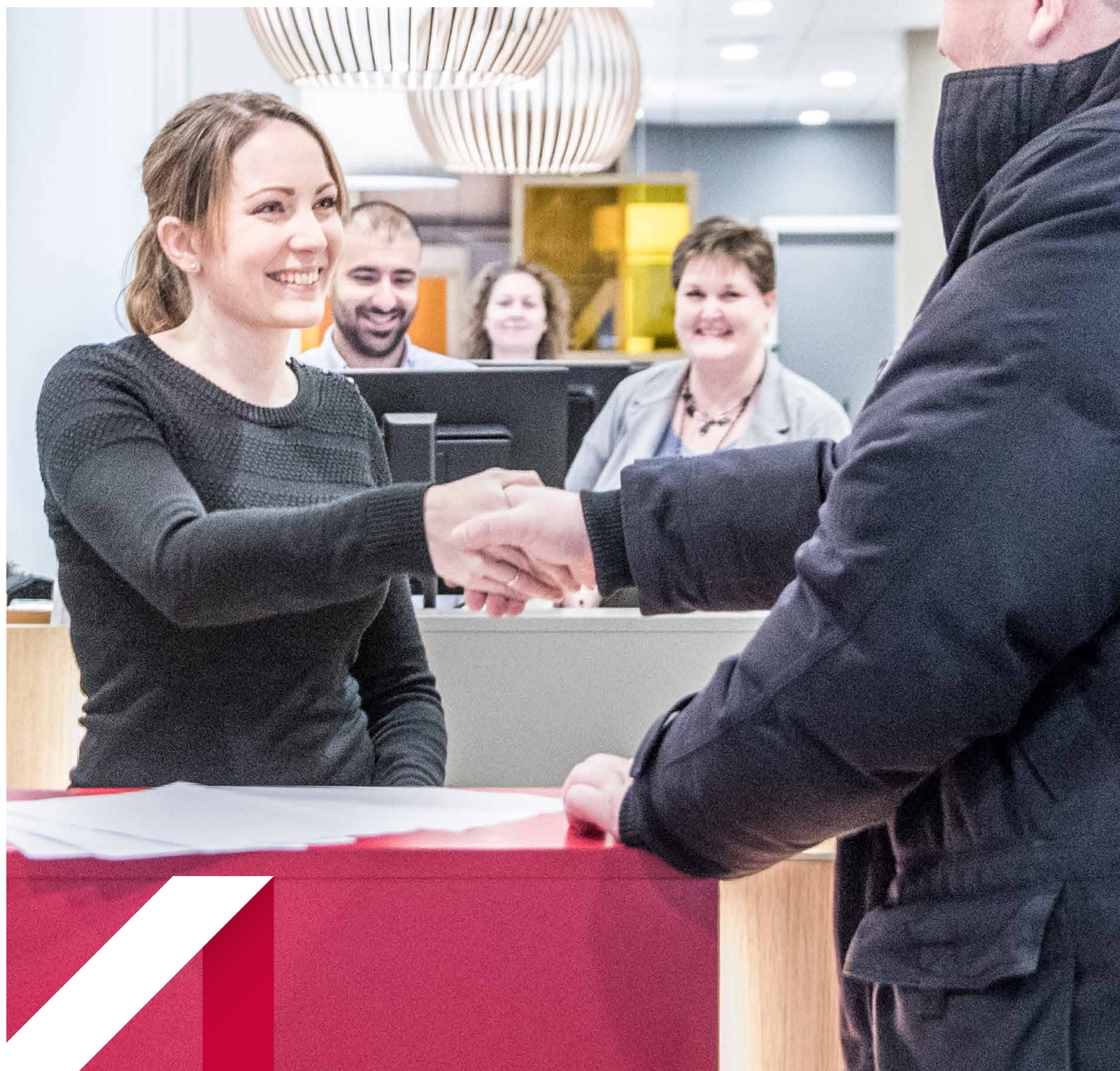

Koncernrisikoreport 2016

Koncernrisikoreport 2016 for Arbejdernes Landsbank

Indhold

Risikostyring	
Den overordnede risikostyring	4
Risikoerklæring	5
Organisationsdiagram for styring af risici	6
Rapporteringsoversigt	7
Kapital og solvensbehov	
Kapitalstyring	8
Kapitalgrundlag	8
Kapitalkrav (8 pct.)	10
Solvensbehov	10
Det kombinerede bufferkrav	11
Overdækning i forhold til det samlede kapitalkrav	13
Fremtidige regler til kapitalkrav	14
Gearingsgrad	14
Konsolidering	15
Samlet oversigt over kapital, risikoeksponering og nøgletal	16
Eksporeringsklasser	18
Kreditrisiko	
Kreditrisiko	22
Kreditrisiko på koncernens kundeudlån	24
Kreditrisiko på kreditinstitutter	30
Nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier	31
Modpartsrisiko	33
ECAI	34
Markeds- og likviditetsrisici	
Markedsrisiko	35
Renterisiko uden for handelsbeholdningen	37
Aktier mv. uden for handelsbeholdningen	37
Likviditetsrisiko	38
Behæftede aktiver	38
Øvrige risici	
Operationel risiko	40
Forretningsrisiko	42
Ejendomsrisiko	42
Aflønningspolitik	42

Den overordnede risikostyring

Formålet med koncernrisikoreporten er at give et indblik i Arbejdernes Landsbanks interne risikostyring og koncernens måde at betragte og håndtere risiko på i den bagvedliggende risikoorganisation.

Denne risikoreport er udarbejdet i overensstemmelse med de juridiske oplysningskrav i CRR-forordningens artikel 431 til 455 samt Bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov.

Risikoreporten omhandler:

- Strategier og procedurer til styring af risici
- Strukturen i og tilrettelæggelsen af risikostyringsfunktionen
- Omfanget og arten af systemer til risikoreportering og måling
- Politikker for afdækning og reduktion af risiko samt procedurer til overvågning af afdæknings- og reduktionsmekanismernes effektivitet

Herudover er der oplysninger om koncernens risici og risikostyring i årsrapporten for Arbejdernes Landsbank. Rapportering i henhold til oplysningskravet sker på årsbasis i forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet, mens det individuelle solvensbehov offentliggøres kvartalsvis.

Arbejdernes Landsbanks strategi i relation til risikotagning er, at koncernen skal forblive en stærk finansiel enhed for både bankens ejere og kunder. Der lægges vægt på, at koncernen er bevidst om og har styr på de risici, som den er eksponeret overfor.

Den overordnede struktur for risikostyring i Arbejdernes Landsbank tager sit udgangspunkt i følgende:

- Bestyrelsens fastlagte risikopolitikker og retningslinjer til direktionen
- Bestyrelsens nedsatte revisions- og risikoudvalg vurderer om de interne kontrol-, revisions-, risiko- og sikkerhedssystemer fungerer effektivt.
- Interne risikokomiteer på direktionsniveau
- Risikoreportering, herunder efterlevelse af politikker og retningslinjer

Banken etablerede i 2016 en uafhængig risikoafdeling under ledelse af bankens risikoansvarlige. Afdelingen udgør 2. linje af bankens risikostyringsorganisation og overvåger styringen af risici på tværs af koncernen, herunder at alle væsentlige risici identificeres, måles, håndteres og

rapporteres korrekt. Risikoafdelingen udarbejder mindst en gang årligt en rapport vedrørende koncernens risici, hvoraf den risikoansvarliges vurderinger og eventuelle betænkeligheder fremgår.

Ansvar for den daglige risikostyring (1. linje) af kreditrisikoen i bankens filialer og i AL Finans varetages af kreditafdelingerne. Kreditafdelingerne sikrer, at såvel kreditstrategi som kreditpolitik efterleveres, og forestår filialkontakten samt kreditrådgivning i relation til behandling af enkeltsager.

Likviditets- og Finansområdet (LIFI) har ansvar for den daglige styring af markedsrisiko, likviditet og kreditrisiko på finansielle modparter. Intern Risikostyring og Kontrol, der er en del af LIFI, har ansvar for opgørelse, rapportering, analyse og vurdering af bankens risici samt kontrolbeføjelser og retningslinjer (1. linje).

Den operationelle risiko er forankret i de enkelte forretningsenheder med henblik på at sikre effektiv håndtering af begivenheder, der har eller potentielt kan udløse operationelle tab. Banken har systemer til at opsamle risikobegivenheder af operationel karakter, som udover rapportering til ledelsesformål anvendes til en kontinuerlig forbedring af procedurer og beredskabsplaner. Opfølgningen på om politikken efterleveres, foretages af økonomiområdet.

Bestyrelsen og direktionen modtager løbende rapportering på udviklingen i koncernens risici. Mindst en gang årligt vurderer bestyrelsen, om der skal ændres i risikopolitikkerne.

I den udstrækning der overvejes eksponering på nye områder, drøftes arten og størrelsen heraf i ledelsen, før indstilling til bestyrelsen om enten indgåelse af konkrete forretninger eller tilretning af tidligere udfærdigede instrukser finder sted. Den risikoansvarlige og risikoafdelingen høres på forhånd, hvis der er tale om beslutninger, som påfører banken nye eller væsentlige risici.

Det er målet at opretholde tidssvarende IT-systemer for at kunne understøtte risikostyringen på væsentlige forretningsområder og kvantificere størrelsen af de risici, som koncernen til enhver tid er påvirket af.

Risikoerklæring

I henhold til CRR-forordningen artikel 435 stk. 1 har Aktieselskabet Arbejdernes Landsbanks bestyrelse og direktion den 10. marts 2017 godkendt Arbejdernes Landsbanks Koncernrisikoreport for 2016.

Det er bestyrelsens vurdering, at bankens og koncernens risikostyring overholder gældende regler og standarder og giver sikkerhed for, at de indførte risikostyringsystemer er tilstrækkelige i forhold til bankens og koncernens profil og strategi.

Det er bestyrelsens vurdering, at beskrivelsen af bankens og koncernens overordnede risikoprofil i tilknytning til forretningsstrategi, forretningsmodel samt nøgletal, giver et relevant og dækkende billede af risikoforvaltningen, herunder af hvordan risikoprofil og den risikotolerance, som bestyrelsen har fastsat, påvirker hinanden.

Bestyrelsens vurdering er foretaget på baggrund af den af bestyrelsen vedtagne forretningsmodel og strategi, materiale og rapporteringer forelagt for bestyrelsen af bankens direktion, intern revision, bankens risikoansvarlige og complianceansvarlige samt på grundlag af de af bestyrelsen indhentede supplerende oplysninger eller redegørelser.

En gennemgang af forretningsmodel og politikker viser, at forretningsmodellens overordnede krav til de enkelte risikoområder fuldt og dækkende udmøntes i de enkelte politikkers mere specificerede grænser.

En gennemgang af bestyrelsens retningslinjer og videregivne beføjelser til direktionen viser, at de reelle risici ligger inden for de fastsatte grænser i de enkelte politikker. De underliggende retningslinjer og videregivne beføjelser fra direktionen overholder rammerne for denne bemyndigelse.

Det er således bestyrelsens vurdering, at der er overensstemmelse mellem forretningsmodel, politikker, retningslinjer og de reelle risici inden for de enkelte aktivitetsområder.

Forretningsmodellen beskriver, hvem koncernens kunder er, hvad koncernen ønsker at tilbyde dem, samt hvordan koncernen forretningsmæssigt og organisatorisk ønsker at realisere langsigtede strategiske mål frem mod 2019 og derigennem skabe værdi for koncernens kunder, medarbejdere og ejerkreds.

Koncernen ønsker en lønsom indtjening baseret på en pris-sætning af udbudte produkter, som afspejler den risiko og den kapitalbinding, som koncernen påtager sig sammen med en helhedsvurdering af forretningsomfanget med kunder og modparter. Koncernen ønsker at opretholde en passende robust kapitalbase, som understøtter forretningsmodellen.

Det er koncernens målsætning, at den solvensmæssige overdækning på såvel bank- og koncernniveau i forhold til de opgjorte solvensbehov skal udgøre mindst 3,5 procentpoint + det indfasningskrav, som gælder for kapitalbevaringsbufferen frem mod 2019, dvs. overdækning på 6,0 procentpoint i 2019. Pr. 31. december 2016 udgør overdækningen 4,75 procentpoint.

Den af bestyrelsen besluttede maksimale risikotolerance styres via de fastsatte grænser i de enkelte politikker.

Derudover forholder bestyrelsen sig til de grænser, der er gældende i tilsynsdiamanten, jf. nedenstående tabel, der dels viser tilsynsdiamantens maksimalt tilladte grænseværdier samt bankens tal pr. 31. december 2016 for disse grænseværdier.

Tabel 1

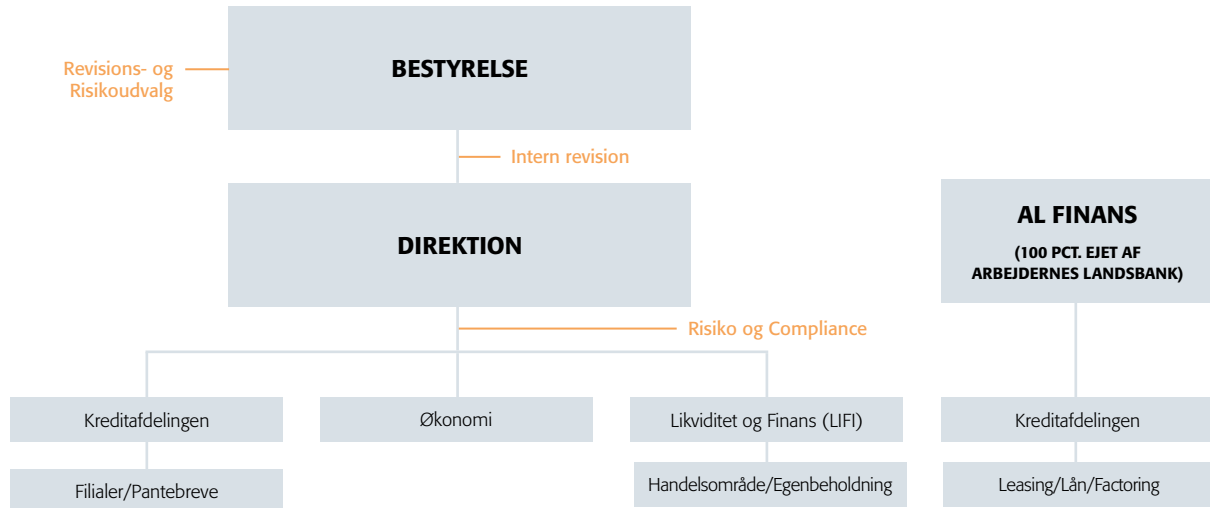
Finanstilsynets pejlemærker ultimo 2016

	Tilsynsdiamant	Bankens opfyldelse
Stabil funding	< 1	0,6
Likviditetsoverdækning	> 50 pct.	191,8 pct.
Store eksponeringer	< 125 pct.	0,0 pct.
Udlånsvækst	< 20 pct.	6,2 pct.
Ejendomseksponering	< 25 pct.	5,0 pct.

Oplysningsforpligtelser vedr. ledelsessystemer, jf. CRR-forordningen artikel 435, stk. 2, pkt. a-d er beskrevet i årsrapport 2016, side 21-27 og på bankens hjemmeside, al-bank.dk/om-banken/fakta-og-historik/al-i-tal/års-og-halvaarsrapporter/.

Organisationsdiagram for styring af risici

Figur 1

Særlige problemstillinger af tværgående karakter behandles i et af direktionen nedsat Risiko- og Balancestyringsudvalg med deltagelse af blandt andet direktion og risikoansvarlige.

Kreditkomiteen har til formål at bevilge eksponeringer, fastlægge nedskrivningsniveau, godkende kreditstyringsværktøjer samt behandle andre kreditrelaterede emner.

Komiteen består af direktion, kreditdirektør og den risikoansvarlige.

Bankens direktion indgår i bestyrelsen for datterselskabet AL Finans, og medvirker til at sikre, at bankens risikopolitikker bliver til koncernens risikopolitikker.

Rapporteringsoversigt

Årlig frekvent rapportering/godkendelse	Kvartalsvis frekvent rapportering/godkendelse
<p>Individuelt solvensbehov Vurdering og godkendelse af model for beregning af solvensbehov</p>	<p>Individuelt solvensbehov Vurdering af risikoprofil og opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag</p>
<p>Risikopolitikker Gennemgang af risikopolitikker på de enkelte risikoområder og vurdering af behovet for tilpasninger</p> <p>Opfølgning på efterlevelsen af risikopolitikken</p>	<p>Solvens og kapital Solvens- og kapitalopgørelse (månedsvi)</p> <p>Benchmark-analyse Benchmark mod sammenlignelige institutter på udvalgte områder/nøgletal</p>
<p>Beredskabsplaner Gennemgang af beredskabsplaner (kapitalbevaringsplaner, kapitalprocent-forbedringsplaner og genopretningsplan)</p>	<p>Kreditrisici Udvikling i udlån og garantier fordelt på kundesegmenter, ratingkoder, overtræk mv.</p>
<p>Fremskrivninger Fremskrivning af bankens kapital, solvens, indtjening under forskellige makroøkonomiske scenarier (halvårlig)</p>	<p>Markedsrisici Udvikling i rente-, kreditspænd-, aktie- og valutakursrisici set i forhold til rammer og investeringsstrategi</p>
<p>Opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici Samlet opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici</p>	<p>Vurdering af bankens beholdning af aktier og obligationer (månedsvi)</p>
<p>Den risikoansvarliges risikoredegørelse Samlet vurdering af koncernens risiko og styringen heraf</p> <p>Redegørelse for risikofunktionens arbejde (halvårlig)</p> <p>Opfølgning på årets risikohandlingsplan samt gennemgang af næste års handlingsplan</p>	<p>Likviditetsrisici Udvikling i overdækningen i forhold til LCR og § 152 i lov om finansiel virksomhed (månedsvi). Analyse af likviditeten på kort og lang sigt, herunder likviditetsstresstest</p>
<p>Compliance Redegørelse om compliancefunktionens arbejde og koncernens generelle compliance (halvårlig)</p>	<p>Operational risiko Gennemgang og vurdering af enkeltstående hændelser med værdimæssig betydning</p>
<p>IT-risiko Gennemgang og opfølgning på bankens IT-sikkerhed og stabilitet på koncernens IT-systemer, herunder outsourcete IT-løsninger</p>	<p>Tilsynsdiamanten Udvikling i bankens nøgletal i forhold til grænserne i tilsynsdiamanten (månedsvi)</p>
<p>Årsbudget Gennem udarbejdelse af koncernens budget afdækkes de forretningsmæssige og strategiske risici</p>	<p>Genopretningsplanen Opfølgning på genopretningsplanens indikatorer for gult og rødt lys. Indikatorer vedrørende kapital og likviditet (månedsvi)</p>
<p>Årsregnskab Udvikling i indtjening</p>	

Kapitalstyring

Styring af kapitalen i koncernen Arbejdernes Landsbank er fastsat i planer, der skal sikre en til enhver tid overholdelse af gældende lovgivning og opfyldelse af egen målsætning for kapitalprocenten og den egentlige kernekapitalprocent. Lovgivningen omhandler:

- Opgørelse af kapital, risikoeksponeringer og kapitalkrav (8 pct.-kravet)
- Fastlæggelse af individuelt solvensbehov
- Det kombinerede bufferkrav

Det individuelle solvensbehov er indeholdt i lov om finansiel virksomhed og dækker over et eventuelt yderligere kapitalkrav, der skal dække de risici, som ikke er tilstrækkeligt dækket af minimumskravet på 8 pct. i henhold til CRR-forordningen. Det kombinerede bufferkrav er ligeledes afledt af CRR-forordninger og indebærer, at koncernen frem mod 2019 skal opbygge en kapitalbevaringsbuffer på 2,5 pct. samtidig med, at der løbende indføres en cyklisk buffer på op til 2,5 pct., som kan iværksættes af tilsynsmyndighederne.

Udover målsætninger i henhold til gældende lovgivning har koncernen Arbejdernes Landsbank egne fastsatte kapitalmålsætninger, der skal sikre, at koncernen råder over kapital, der kan understøtte koncernens mere langsigtede mål for vækst og risikoprofil. Samtidig skal kapitalmålsætningerne være en sikkerhed for, at koncernen kan modstå tilbageslag i konjunkturerne og absorbere uventede væsentlige kredittab og kursudsving på de finansielle markeder.

Koncernen har foretaget fremskrivninger under forskellige makroøkonomiske scenarier, hvilket kombineret med kapitalbevaringsplaner og kapitalprocentforbedringsplaner bekræfter, at koncernen har den fornødne finansielle styrke i forhold til egne fastsatte mål for kapitalprocentforbedring. Koncernen har en målsætning om en overdækning på mindst 3,5 procentpoint i forhold til solvensbehovet og den indfasede kapitalbevaringsbuffer, der primo 2017 samlet udgør 10,8 pct. – svarende til en kapitalprocent på mindst 14,3.

Kapitalgrundlag

Tabel 2
Opgørelse af koncernens kapitalgrundlag

	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Aktiekapital	300.000	300.000
Reserve efter indre værdis metode	0	690.535
Opskrivningshenlæggelser	365.689	306.282
Overført overskud	4.167.084	3.133.812
Foreslået udbytte	-30.000	-30.000
Immaterielle aktiver	-12.713	-13.813
Fradrag for forsigtig værdiansættelse	-16.232	-16.454
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder < 10%	0	-68.425
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder ≥ 10%	-113.657	-332.589
Egentlig kernekapital	4.660.171	3.969.348
Udstedt hybrid kernekapital	829.000	829.000
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder < 10%	0	-156.889
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder ≥ 10%	-75.772	-498.883
Kernekapital	5.413.399	4.142.576
Supplerende kapital	0	0
Kapitalgrundlag	5.413.399	4.142.576

Kapitalgrundlaget er i løbet af 2016 forøget med 1.270,8 mio. kr. til 5.413,4 mio. kr. Forbedringen skal primært relateres til henlæggelse fra årets resultat samt frasalg af egenkapitalinstrumenter i ALKA og andre finansielle enheder, hvilket har reduceret fradragene i kapitalgrundlaget. Kapitalgrundlaget består udelukkende af kernekapital, hvoraf den egentlige kernekapital udgør 86 pct.

Koncernens Reserve efter indre værdis metode omhandler værdireguleringer i Associerede virksomheder udover anskaffelsværdi og udgør 0,0 mio. kr. mod 690,5 mio. kr. ultimo 2015. Årsagen er, at bankens ejerandel i forsikringselskabet ALKA blev reduceret til under 20 pct. i forbindelse med frasalg af aktier i 2016. Ejerandelen blev herefter klassificeret under regnskabsposten „Aktier mv.“, og reserven på 690,5 mio. kr. blev overført til regnskabsposten „Overført overskud.“

Opskrivningshenlæggelser er på 365,7 mio. kr. og relaterer sig til værdistigninger på bankens domicilejendomme.

Koncernens fradrag under „Kapitalinstrumenter i finansielle enheder“ udgør samlet 189,4 mio. kr. efter regulering for bundgrænser. Fradragene kan primært henføres til bankens ejerandel af LR Realkredit og ALKA. I forhold til 2015 er fradragene reduceret med 867,4 mio. kr., hvilket kan henføres til frasalg af aktier i ALKA samt frasalg af øvrige kapitalandele i finansielle enheder i 2016. Frasalgene er foretaget med henblik på at styrke og sikre koncernens kapitalgrundlag, således at koncernen har den fornødne finansielle styrke til at håndtere fortsat vækst og de skærpede kapitalkrav i CRR-forordningen, der er endeligt indfaset i 2019.

Banken har udstedt hybrid kernekapital for 829 mio. kr., som alle er afhændet. Den hybride kernekapital opfylder kravene i CRR-forordningen artikel 52-54.

Tabel 3
Udstedt hybrid kapital

	2016	2015
Type	Hybrid kapital	Hybrid kapital
Hovedstol (1.000 kr.)	400.000	400.000
Egenbeholdning (1.000 kr.)	0	0
Bogført værdi (1.000 kr.)	400.000	400.000
Valuta	DKK	DKK
Rentesats	CIBOR-6M + 6,75 pct.	CIBOR-6M + 6,75 pct.
Modtaget	2011	2011
Forfald	Uendelig	Uendelig
Mulighed for førtidsindfrielse	23.05.2018	23.05.2018
Rentesats herefter	CIBOR-6M + 6,75 pct.	CIBOR-6M + 6,75 pct.
Rente til efterstillet kapital (1.000 kr.)	27.651	28.263
Efterstillede kapitalindskud som medregnes ved opgørelse af kernekapitalen/kapitalgrundlaget (1.000 kr.)	400.000	400.000
Type	Hybrid kapital	Hybrid kapital
Hovedstol (1.000 kr.)	429.000	429.000
Egenbeholdning (1.000 kr.)	0	0
Bogført værdi (1.000 kr.)	429.000	429.000
Valuta	DKK	DKK
Rentesats	9,059 pct.	9,059 pct.
Modtaget	2014	2014
Forfald	Uendelig	Uendelig
Mulighed for førtidsindfrielse	22.01.2021	22.01.2021
Rentesats herefter	CIBOR-6M + 7,25 pct.	CIBOR-6M + 7,25 pct.
Rente til efterstillet kapital (1.000 kr.)	38.863	38.863
Efterstillede kapitalindskud som medregnes ved opgørelse af kernekapitalen/kapitalgrundlaget (1.000 kr.)	429.000	429.000

Kapitalkrav (8 pct.)

Koncernens kapital- og kernekapitalprocent er ultimo 2016 på 17,1 mod 13,4 ultimo 2015. Stigningen på 3,7 procentpoint kan udover resultatpåvirkningen primært henføres til frasalg af egenkapitalinstrumenter i finansielle enheder.

Koncernen benytter følgende metoder ved opgørelse af kapitalprocenten:

- Standardmetoden for opgørelse af kreditrisiko
- Standardmetoden for opgørelse af markedsrisiko
- Markedsværdimetoden for opgørelse af modpartsrisiko
- Basisindikatormetoden for opgørelse af operationel risiko
- Sikkerheder i form af værdipapirer efter den udbyggede metode
- Sikkerheder i form af pant i fast ejendom og kontant indlån i banken

Tabel 4

Kapitalkrav (8 pct.) pr. 31/12

	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Poster med kreditrisiko mv.		
Eksporeringer mod institutter	31.654	24.770
Eksporeringer mod selskaber	346.491	326.516
Detaileksporeringer	1.103.848	975.255
Eksporeringer sikret ved pant i fast ejendom	43.742	54.278
Eksporeringer ved misligholdelse	53.087	62.643
Aktieeksporeringer	131.078	105.451
Andre poster	104.079	97.104
CVA- <i>risiko</i>	18.727	17.240
I alt poster med kreditrisiko mv.	1.832.706	1.663.257
Poster med markedsrisiko		
Gældsinstrumenter, specifik risiko	226.005	266.264
Gældsinstrumenter, renterisiko	141.167	217.802
Positionsrisiko for aktier	50.601	54.980
Valutakursrisiko	10.533	6.523
I alt poster med markedsrisiko	428.306	545.569
Operational risiko	265.135	268.224
I alt kapitalkrav, 8 pct.	2.526.147	2.477.050
Kapitalgrundlag til opfyldelse af kapitalkravet	5.413.399	4.142.576

Kapitalkravet efter sølje I (8 pct. af de vægtede eksporeringer) udgjorde 2.526,1 mio. kr. ultimo 2016 mod 2.477,1 mio. kr. året før. Kapitalkravet til kreditrisiko er øget med 169,4 mio. kr., hvilket afspejler en god vækst i koncernens udlåns- og garantiportefølje. Kapitalkravet til markedsrisiko er reduceret med 117,3 mio. kr., hvilket hovedsageligt kan henføres til reduktion i positioner med renterisiko.

Solvensbehov

Model

Der fastsættes et individuelt solvensbehov for såvel koncernen som banken.

Der anvendes 8+ modellen, hvor der tages udgangspunkt i, at minimumskapitalkravet på 8 pct. af de risikovægtede poster (sølje 1-kravet) antages at dække de normale risici. Derudover beregnes supplerende kapitalbehov for risikoområder, som vurderes ikke at være omfattet af 8 pct. kravet. Det samlede kapitalbehov fremkommer ved at addere kapitalbehovet efter 8 pct. og de supplerende kapitalbehov.

Modellen tager udgangspunkt i Finanstilsynets „Vejledning om tilstrækkelig kapital og solvensbehov for kreditinstitutter“.

Solvensbehovet beregnes som det samlede kapitalbehov i procent af de vægtede poster opgjort efter bestemmelserne i CRR-forordningen. I henhold til CRR-forordningen opgøres eksporeringer for både koncernen og banken. Koncernens vægtede eksporeringer anvendes i beregningen af solvensbehovet.

Tilstrækkelig kapital og solvensbehov

Bankens og koncernens solvensbehov er på 9,6 pct. mod 9,5 pct. ultimo 2015. Det tilstrækkelige kapitalgrundlag udgør 3.019,1 mio. kr. Opgørelsen af tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov kan specificeres på følgende kategorier:

Tabel 5
Solvensbehov pr. 31/12

	2016		2015	
	1.000 kr.	Pct.	1.000 kr.	Pct.
Kapital til dækning af kreditrisiko	2.111.301	6,8	1.971.271	6,4
Kapital til dækning af markedsrisiko	642.615	2,0	687.477	2,2
Kapital til dækning af operationel risiko	265.135	0,8	268.224	0,9
Kapital til dækning af øvrige risici	0	0,0	0	0,0
Tilstrækkeligt kapitalgrundlag/solvensbehov	3.019.051	9,6	2.926.971	9,5

Kapital til dækning af kreditrisiko

Kapital til dækning af kreditrisiko opgøres som 8 pct. af de risikoeksponeringer, der relaterer sig til kreditrisiko plus vurdering af behov for supplerende kapital til dækning af følgende særlige risici:

- Koncentrationsrisiko på store eksponeringer
- 25 pct.-grænsen for store eksponeringer
- Kunder med finansielle problemer
- Tilgodehavender i kreditinstitutter
- Koncentrationsrisiko på brancher
- Koncentration af sikkerheder
- Geografisk koncentration

Kapital til dækning af markedsrisiko

Kapital til dækning af markedsrisiko opgøres som 8 pct. af de risikoeksponeringer, der relaterer sig til markedsrisiko plus vurdering af behov for supplerende kapital til dækning af følgende særlige risici:

- Renterisiko uden for handelsbeholdningen
- Likviditetsrisici
- Kreditspændsrisici på obligationsbeholdningen
- Markedsrisici, som overstiger de udstukne benchmarks i Finanstilsynets vejledning

Kapital til dækning af operationel risiko

Kapital til dækning af operationel risiko svarer til solvenskravet efter basisindikatormetoden i CRR-forordningen artikel 315-316. Koncernen foretager egne beregninger af den operationelle risiko, blandt andet baseret på historiske tab. Disse beregninger viser en betydeligt lavere risiko end solvenskravet.

Kapital til øvrige risici

Kapital til dækning af øvrige risici dækker over vurderinger af kapitalkrav til indtjeningsniveau, vækst i udlån, gearing og øvrige forhold, herunder lovmæssige krav.

Proces

Vurdering af solvensbehov er integreret i bankens almindelige budgetproces, hvor bestyrelsen årligt godkender koncernbudgettet og solvensbehovet. Herudover foretages periodiske justeringer og tilpasninger af budget og solvensbehov, der ligeledes forelægges bestyrelsen.

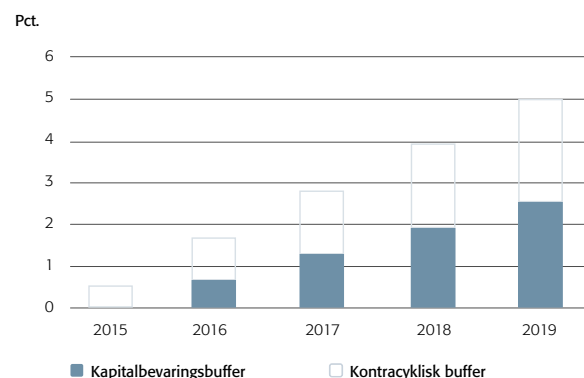
Udarbejdelse af årsbudget og solvensbehov samt de periodiske justeringer foregår som en koordineret proces i koncernen med økonomiområdet som den samlede enhed.

Det kombinerede bufferkrav

I kraft af implementering af kapitalkravsdirektivet CRD IV i lov om finansiel virksomhed er koncernen forpligtet til at overholde det kombinerede bufferkrav. Bufferkravet kan alene opfyldes af egentlig kernekapital. En manglende opfyldelse af bufferkravet vil medføre begrænsninger i koncernens muligheder for at foretage udbyttebetalinger og andre udlodninger.

Det kombinerede bufferkrav for koncernen er den egentlige kernekapital, der er nødvendig for at opfylde kravet om en kapitalbevaringsbuffer og en institutspecifik kontracyklisk buffer, der også tager højde for de kontracykliske buffere i de lande, hvor koncernen har krediteksponeringer for mere end 2 pct. af de samlede krediteksponeringer.

Indfasning af bufferkrav 2015-2019

Kapitalbevaringsbufferen indfases med 0,625 pct. om året i perioden 1. januar 2016 - 1. januar 2019, og udgør 1,25 pct. pr. 1. januar 2017. Kapitalbevaringsbuffer vil således udgøre 2,5 pct. af den samlede risikoeksponering, når den er fuldt indfaset 1. januar 2019.

Den kontracykliske buffer indføres i Danmark med op til 0,5 pct. om året i perioden 1. januar 2015 til 1. januar 2019. Den kontracykliske buffer kan således udgøre mellem 0,0 og 2,5 pct. af den samlede risikoeksponering, når den er fuld indfaset pr. 1. januar 2019. Den kontracykliske buffer fastsættes til mere end 0,0 pct. i de enkelte lande i EU/EØS-området, hvis tilsynsmyndighederne i de respektive lande vurderer, at udlånsvæksten resulterer i øgede samfundsøkonomiske risici.

Den geografiske fordeling af koncernens kreditrisici ultimo 2016 danner baggrund for kapitalkravet til den institutspecifikke kontracykliske buffer. Koncernens krediteksponeringer i lande, hvor disse eksponeringer udgør mere end 2 pct. af de samlede krediteksponeringer, fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 6
Geografisk fordeling af krediteksponeringer pr. 31.12.2016

Eksponeringer	Generelle krediteksponeringer	Eksponeringer i Handelsbeholdningen
	1.000 kr.	1.000 kr.
Danmark	34.338.081	12.042.201
Tyskland	56.101	4.056.980
USA	8.563	1.354.995
Øvrige lande *)	325.948	4.278.693
I alt	34.728.693	21.732.869

Kapitalgrundlagskrav

	Generelle krediteksponeringer	Eksponeringer i Handelsbeholdningen	I alt
	1.000 kr.	1.000 kr.	
Danmark	1.819.576	148.852	1.968.428
Tyskland	4.274	10.038	14.312
USA	418	0	418
Øvrige lande *)	19.941	106.297	126.238
I alt	1.844.209	265.187	2.109.396

*) Øvrige lande er alle eksponeringer, der udgør mindre end 2% af det samlede generelle krediteksponeringer og eksponeringer i handelsbeholdningen. Disse henføres til Danmark ved beregning af den institutspecifikke kontracykliske kapitalbuffer.

Koncernen har ikke – udover Danmark – krediteksponeringer over 2 pct. i lande, som har indført en kontracyklisk buffer, hvorfor den institutspecifikke kontracykliske kapitalbuffersats er 0,0 pct. og krav til den institutspecifikke kontracykliske buffer 0,0 mio. kr.

Tabel 7
Det kombinerede bufferkrav

	2016	2015
Den samlede risikoeksponeringer (1.000 kr.)	31.576.836	30.963.109
Institutspecifik kontracyklisk buffersats (pct.)	0	0
Kapitalbevaringsbuffersats (pct.)	0,625	0
Institutspecifik kontracyklisk bufferkrav (1.000 kr.)	0	0
Kapitalbevaringsbufferkrav (1.000 kr.)	197.355	0
Det kombinerede bufferkrav (1.000 kr.)	197.355	0

I 2016 er det kombinerede bufferkrav øget til 197,4 mio. kr. som følge af den begyndende indfasning af kapitalbevaringsbufferen med 0,625 pct. Koncernen Arbejdernes Landsbank forventer i 2017, at den institutspecifikke kontracykliske buffer vil udgøre mindre end 0,1 pct. Kapitalbevaringsbufferen stiger pr. 1. januar 2017 til 1,25 pct.

Overdækning i forhold til det samlede kapitalkrav

Koncernens kapitalprocent var ultimo 2016 på 17,1 pct. svarende til en overdækning på 6,9 procentpoint i forhold til samlede kapitalkrav på 10,2 pct. bestående af solvenskravet på 8,0 pct., solvensbehovstillæg på 1,6 pct. og det kombinerede bufferkrav på 0,625 pct.

Solvenskravet på 8 pct. skal dækkes af minimum 4,5 pct. egentlig kernekapital. Hybrid kapital kan udgøre op til 3,5 pct., og supplerende kapital kan udgøre op til 2,0 pct. Tilsvarende relative kvalitetskrav til kapitalen er gældende for solvensbehovstillægget. Det kombinerede bufferkrav kan kun dækkes af egentlig kernekapital.

Tabel 8
Kapitalsammensætning i forhold til minimumskrav, ultimo 2016

	Kapital- krav pct.	Kapitalkrav 1.000 kr.	Kapital 1.000 kr.	Over- skydende kapital 1.000 kr.
Egentlig kernekapital	6,0	1.895.400	4.660.171	2.764.771
Kernekapital	7,8	2.461.414	5.413.399	2.951.985
Kapitalgrundlag	10,2	3.216.101	5.413.399	2.197.298

Tabellen viser, at koncernen har en samlet kapitaloverdækning på 2,2 mia. kr. i forhold til minimumskravene. Den højere overdækning på egentlig kernekapital på 0,6 mia. kr. i forhold til overdækningen på kapitalgrundlaget viser, at koncernen har gode muligheder for at styrke kapitalen gennem lånefinansieret supplerende kapital.

Fremtidige regler til kapitalkrav

Koncernen har foretaget en vurdering af konsekvenserne ved fuld indfasning af CRD IV-reglerne, hvor især reglerne om fradrag for kapitalandele i finansielle enheder løbende skærpes i perioden frem til 2019, således at fradragene i stigende omfang vil reducere den egentlige kernekapital, hvorimod kapitalgrundlaget ikke påvirkes. Konsekvenserne kan illustreres ved at placere bankens nuværende kapital og risikovægtede eksponeringer i det setup, som vil gælde i 2017 samt i 2019, hvor CRR-forordningen er fuldt indfaset.

Tabel 9
Indfasning af CRD IV-reglerne

	2016	2017	2019
Egentlig kernekapitalprocent	14,8	14,6	14,5
Kernekapitalprocent	17,1	17,1	17,1
Kapitalprocent	17,1	17,1	17,1

Tabellen viser en begrænset påvirkning for koncernen, hvor den egentlige kernekapitalprocent reduceres med 0,2 procentpoint i 2017 og i alt med 0,3 procentpoint i 2019, når CRR-forordningen er fuldt indfaset. Koncernens frasalg af egenkapitalinstrumenter i ALKA og andre finansielle enheder i 2016 har i væsentlig grad reduceret koncernens følsomhed overfor den resterende indfasning af CRR-forordningen.

Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet udarbejder i henhold til lov om finansiell virksomhed planer for afvikling af nødlidende pengeinstitutter. I forbindelse med disse planer skal der fastsættes et krav til nedskrivningsegne passiver (NEP) for de enkelte pengeinstitutter. Kravene skal sikre, at et nødlidende institut har tilstrækkelige nedskrivningsegne passiver til at dække instituttets tab og til at rekapitalisere instituttet, så kritiske funktioner kan videreføres, uden at der sker tilførsel af midler fra staten og dermed skatteyderne. De præcise tal for det enkelte institut, forventes at afhænge af en række faktorer, herunder balancesammensætning, nedskrivninger, solvensbehov og udlåns kvalitet. Det er endnu for tidligt at estimere, hvilken effekt NEP-kravet vil have for Arbejdernes Landsbank. Finanstilsynet forventes inden udgangen af 2017 at kunne godkende afviklingsplaner og fastsætte individuelle NEP-krav til pengeinstitutterne.

Gearingsgrad

Koncernen Arbejdernes Landsbank forholder sig løbende til gearingsrisiko og tilpasser risikoen, så banken er vel-kapitaliseret og samtidig kan præstere en passende forrentning af egenkapitalen. Koncernen har tilrettelagt sin forretningsmodel, således at koncernen opererer med et gearingsniveau i spændet 7-11 pct., og ønsker ikke at komme under 5 pct.-grænsen, hvor BIS (Bank for International Settlements) fastsætter et minimumskrav til 3 pct.

Gearingsrisiko er defineret i CRR-forordningen og kan tidligst blive et hårdt krav i 2018.

Den samlede eksponering er i løbet af 2016 steget fra 45,9 til 51,2 mia. kr., men en styrkelse af kernekapitalen har betydet en forbedring af gearingsgraden fra 8,8 pct. ultimo 2015 til 10,6 pct. ultimo 2016. Stigningen i kernekapitalen skal primært relateres til henlæggelse fra årets resultat samt reduktion af fradragene i kernekapitalen.

Tabel 10
Gearing

	2016
	1.000 kr.
Gearingsvægtede eksponeringer	
Aktiver i alt	44.425.818
Justeringer for derivater	162.188
Justeringer for repo-/reverseforretninger	94.567
Justeringer for ikke-balanceførte eksponeringer	6.528.955
Andre justeringer	-218.373
I alt gearingsvægtede eksponeringer	50.993.155
Balanceførte eksponeringer, ekskl. derivater og repo-/reverseforretninger	
Aktiver, ekskl. derivater og repo-/reverseforretninger	42.902.884
Aktiver fratrukket i kernekapitalen	-218.373
I alt balanceførte eksponeringer, ekskl. derivater og repo-/reverseforretninger	42.684.511
Derivateksponeringer	
Positiv markedsværdi	90.902
Potentiel risiko	162.188
I alt derivateksponeringer	253.090
Repo-/reverseforretninger	
Brutto eksponeringer	1.432.032
Modpartskreditrisiko	94.567
I alt Repo-/reverseforretninger	1.526.599
Ikke-balanceførte eksponeringer	
Brutto eksponeringer	11.130.116
Justeringer	-4.601.161
I alt ikke-balanceførte eksponeringer	6.528.955
Kapital og gearingsvægtede eksponeringer	
Kernekapital	5.413.399
Gearingsvægtede eksponeringer	50.993.155
Gearingsgrad	10,6 pct.
Samlede balanceførte eksponeringer (ekskl. derivater, repo-/reverseforretninger og ikke medregnede eksponeringer)	
Eksponeringer, der behandles som eksponeringer mod stater	911.233
Institutter	786.700
Eksponeringer, for hvilke der er stillet sikkerhed i form af pant i fast ejendom	1.510.330
Detaleksponeringer	15.611.109
Selskaber	3.725.151
Eksponeringer ved misligholdelse	492.879
Andre eksponeringer (f.eks. aktieeksponeringer, securitiseringer og andre aktiver, der ikke er gældsforpligtelser)	3.317.847
Eksponeringer uden for handelsbeholdningen	26.355.249
Eksponeringer i handelsbeholdningen	16.447.228
I alt balanceførte eksponeringer	42.802.477

Konsolidering

A/S Arbejdernes Landsbank

Konsolideringen omfatter dattervirksomhederne:

AL Finans A/S
Handels ApS Panoptikon,

der begge er 100 pct. ejede af moderselskabet A/S Arbejdernes Landsbank. Der er ikke forskelle i konsolideringsgrundlaget til regnskabsmæssige formål og konsolidering i henhold til CRR-forordningen.

Datterselskabernes aktivitet er baseret på funding i moderselskabet.

Herudover ejer banken 100 pct. af aktierne i PR Ejendoms Holding A/S. Virksomheden er under afvikling og indregnet med en værdi på 0 kr. Virksomheden indgår ikke i konsolideringen.

Samlet oversigt med kapital, risikoeksponering og nøgletal

Tabel 11
Kapital, risikoeksponering og nøgletal pr. 31/12

	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Egentlig kernekapital		
Aktiekapital	300.000	300.000
Reserve efter indre værdis metode	0	690.535
Opskrivningshenlæggelser	365.689	306.282
Overført overskud fra tidligere år	3.747.668	2.978.552
Overført af årets overskud fratrukket foreslået udbytte	389.416	125.259
Egentlig kernekapital før lovpligtige justeringer	4.802.773	4.400.628
Lovpligtige justeringer egentlig kernekapital		
Immaterielle aktiver	-12.713	-13.813
Fradrag for forsigtig værdiansættelse	-16.232	-16.454
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (egentlig kernekapital) < 10%	0	-171.062
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (egentlig kernekapital) ≥ 10%	-113.657	-831.471
Overgangsjusteringer vedr. fordeling af fradrag	0	601.520
Samlede lovpligtige justeringer af egentlig kernekapital	-142.602	-431.280
I alt egentlig kernekapital	4.660.171	3.969.348
Hybrid kernekapital		
Udstedt hybrid kernekapital	829.000	829.000
Lovpligtige justeringer hybrid kernekapital		
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (hybrid kernekapital) < 10%	-37.886	-55.143
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (supplerende kapital) < 10%	-37.886	-14.154
Overgangsjusteringer vedr. fordeling af fradrag	0	-601.520
Overgangsjusteringer vedr. indirekte og syntetiske ejerandele	0	15.045
Samlede lovpligtige justeringer af hybrid kernekapital	-75.772	-655.772
I alt hybrid kernekapital	753.228	173.228
Kernekapital	5.413.399	4.142.576
Supplerende kapital	0	0
Kapitalgrundlag	5.413.399	4.142.576
Beløb under tærsklerne for fradrag		
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder < 10 pct.	465.538	437.618
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder ≥ 10 pct.	477.383	430.792
Udskudte skatteaktiver	4.238	4.397

Samlet oversigt med kapital, risikoeksponering og nøgletal

Tabel 11, fortsat
Kapital, risikoeksponering og nøgletal pr. 31/12

	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Risikovægtede eksponeringer		
Eksponeringer med kreditrisiko	22.908.826	20.790.704
Eksponeringer med markedsrisiko	5.353.819	6.819.611
Eksponeringer med operationel risiko	3.314.191	3.352.794
I alt risikovægtede eksponeringer	31.576.836	30.963.109
Nøgletal		
Egentlig kernekapitalprocent	14,8 pct.	12,8 pct.
Kernekapitalprocent	17,1 pct.	13,4 pct.
Kapitalprocent	17,1 pct.	13,4 pct.
Indfaset kapitalbevaringsbuffer	0,63 pct.	0,0 pct.
Krav om institutspecifik buffer	0,0 pct.	0,0 pct.
Egentlig kernekapital til rådighed for buffere	9,1 pct.	5,4 pct.
Gearingsgrad	10,6 pct.	8,8 pct.

Eksponeringsklasser

Eksponeringsklasser opgjort efter standardmetoden for kreditrisiko i henhold til CRR-forordningen artikel 111-141. Eksponeringerne er opgjort efter nedskrivninger og før hensyntagen til virkninger af kreditrisikoreduktion.

Tabel 12
Udvikling og gennemsnit for poster med kreditrisiko

	Gennemsnit 2016 1.000 kr.	Status 31.12.2016 1.000 kr.	Status 30.09.2016 1.000 kr.	Status 30.06.2016 1.000 kr.	Status 31.03.2016 1.000 kr.	Status 31.12.2015 1.000 kr.
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	791.642	1.474.897	901.250	883.062	258.436	440.567
Eksponeringer mod institutter	1.457.084	1.344.866	1.413.259	1.518.906	1.869.039	1.139.352
Eksponeringer mod selskaber	6.200.969	6.391.937	6.172.128	6.226.177	5.998.375	6.216.226
Detaileksponeringer	22.566.658	23.601.714	23.194.594	23.146.036	21.795.912	21.095.034
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	2.017.452	1.644.518	2.303.309	2.345.818	1.878.956	1.914.656
Eksponeringer ved misligholdelse	701.578	604.161	744.269	697.858	732.821	728.782
Aktieeksponeringer	1.558.839	1.107.998	1.682.127	1.650.137	1.687.501	1.666.432
Andre poster	1.610.305	1.648.084	1.558.607	1.652.417	1.609.594	1.582.826
<i>I alt poster med kreditrisiko</i>	36.904.527	37.818.175	37.969.543	38.120.411	35.830.634	34.783.875

Tabel 13
Balanceførte poster *) fordelt på restløbetid

Pr. 31.12.2016

	Anfordring 1.000 kr.	0-3 mdr. 1.000 kr.	3 mdr.-1 år 1.000 kr.	1-5 år 1.000 kr.	Over 5 år 1.000 kr.
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	1.473.070	249	623	917	0
Eksponeringer mod institutter	695.084	12	91.051	191	362
Eksponeringer mod selskaber	426.470	1.102.780	943.035	778.055	474.810
Detaleksponeringer	119.712	918.222	2.081.777	6.888.351	5.603.048
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	19.874	66.080	216.428	493.760	714.188
Eksponeringer ved misligholdelse	55.307	42.378	171.026	165.338	58.830
Aktieeksponeringer	1.094.994	0	3	13.000	0
Andre poster	1.589.144	46.818	0	0	10.262
I alt balanceførte poster	5.473.655	2.176.539	3.503.943	8.339.612	6.861.500

Pr. 31.12.2015

	Anfordring 1.000 kr.	0-3 mdr. 1.000 kr.	3 mdr.-1 år 1.000 kr.	1-5 år 1.000 kr.	Over 5 år 1.000 kr.
Balanceførte poster *) fordelt på restløbetid					
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	438.194	279	726	1.306	14
Eksponeringer mod institutter	417.896	29.857	91.118	254	311
Eksponeringer mod selskaber	442.988	820.282	976.643	810.175	439.885
Detaleksponeringer	140.383	873.283	1.858.379	6.633.674	4.790.930
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	33.614	78.267	212.465	535.570	744.505
Eksponeringer ved misligholdelse	101.553	31.768	138.587	351.431	37.630
Aktieeksponeringer	1.653.428	0	3	13.000	0
Andre poster	1.479.944	90.151	0	0	0
I alt balanceførte poster	4.708.000	1.923.887	3.277.921	8.345.410	6.013.275

*) Balanceførte poster er opgjort efter standardmetoden i CRR-forordningen.

Tabel 14
Branchefordeling af eksponeringskategorier

Pr. 31.12.2016

	Centralregeringer og centralbanker 1.000 kr.	Institutter 1.000 kr.	Selskaber 1.000 kr.	Detail 1.000 kr.	Pant i fast ejd. 1.000 kr.	Mislig- holdt 1.000 kr.	Aktier 1.000 kr.	Andre poster 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.	- Heraf SMV
Offentlige myndigheder	49.509	0	140.000	46.576	0	20	0	0	236.105	
Erhverv										
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0	0	0	32.078	3.134	8.511	0	0	43.723	33.768
Industri og råstofindvinding	0	0	612.033	382.363	4.978	20.977	0	0	1.020.351	374.597
Energiforsyning	0	0	60.000	30.307	0	236	0	0	90.543	91.349
Bygge og anlæg	0	0	302.437	446.695	23.581	22.628	0	0	795.341	623.229
Handel	0	0	633.366	945.774	31.685	23.452	0	0	1.634.277	1.488.037
Transport, hoteller og restauranter	0	0	252.475	224.928	12.830	26.061	0	0	516.294	403.011
Information og kommunikation	0	0	453.455	84.878	1.006	445	46.068	0	585.852	164.804
Finansiering og forsikring	1.425.388	1.235.511	1.371.418	79.097	7.942	31.486	1.022.571	0	5.173.413	1.332.361
Fast ejendom	0	0	775.163	348.698	120.153	102.202	1.057	0	1.347.273	1.198.680
Øvrige erhverv	0	109.355	1.497.110	983.385	37.443	104.673	38.302	0	2.770.268	1.940.697
I alt erhverv	1.425.388	1.344.866	5.957.457	3.558.203	242.752	340.671	1.107.998	0	13.977.335	7.650.533
- Heraf SMV			4.097.486	3.315.892	237.155				7.650.533	
Private	0	0	294.479	19.996.935	1.401.767	263.470	0	10.262	21.966.913	
Andre poster	0	0	0	0	0	0	0	1.637.822	1.637.822	
I alt	1.474.897	1.344.866	6.391.936	23.601.714	1.644.519	604.161	1.107.998	1.648.084	37.818.175	

Tabel 15

Kreditrisikoreduktion som følge af pantsatte værdipapirer og garantistillelse for eksponeringer med kreditrisiko pr. 31/12

	Sikkerhedernes justerede værdi		Anvendt garantistillelse	
	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Kreditrisikoreduktion og anvendt garantistillelse				
Eksponeringer mod selskaber	285.692	431.100	0	0
Detaileksponeringer	165.652	192.871	398	603
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	656	1.320	0	0
Eksponeringer ved misligholdelse	2.416	12.628	0	0
I alt poster med kreditrisiko	454.416	637.919	398	603

Tabel 16

Eksponeringer med modpartsrisiko

	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Eksponeringer med modpartsrisiko		
Valutakontrakter		
Terminer/futures	60.100	86.073
Optioner	0	1.371
Valutaswaps	2.150	195
Rentekontrakter		
Terminer/futures/repo/reverse	131.709	94.870
Renteswaps og swaptioner	150.576	132.465
Optioner	5.236	0
I alt	349.771	314.974

Kreditrisiko

Kreditrisiko er risikoen for, at en modpart som følge af manglende evne eller vilje helt eller delvist misligholder sine betalingsforpligtelser. Koncernens politik er at indgå udlånsaftaler med kunder, hvor der er evne og vilje til at servicere udlånene.

Kreditrisiko er den største risikopost i koncernens risikoopgørelse og udgør 70 pct. af solvensbehovet ultimo 2016 (67 pct. ultimo 2015). Det er således her, at koncernen har reserveret mest kapital til at imødekomme uforudsete tab.

Kreditpolitik

Den samlede kreditrisiko styres efter politikker og rammer, der er vedtaget og fastlagt af bankens bestyrelse og herefter implementeret i bankens forretningsgange. Bevillingsinstrukser er videredelegeret fra bestyrelsen til direktion og videre ned gennem organisationen. Herudover har banken en kreditkomité, hvor engagementer over en vis størrelse bevilges.

En central del af koncernens forretningsmodel er at rådgive om og yde lån, kreditter og andre finansielle produkter til privatpersoner, foreninger og virksomheder, herunder finansieringsløsninger inden for billån, leasing og factoring via bankens datterselskab AL Finans A/S.

Den primære målgruppe i banken er privatkunder, foreninger samt mindre og mellemstore danske erhvervsvirksomheder, der vil etablere et helkundeforhold. Helkundeforhold giver et bedre indblik i kundens samlede økonomi, hvilket danner grundlag for den bedst mulige rådgivning samt bedre mulighed for at kunne vurdere risikoen i det enkelte engagement. Herudover ønsker banken at medvirke til, at medlemmerne hos bankens ejerkræds har mulighed for at få udført diverse bankforretninger. I AL Finans er målgruppen også privatkunder samt små og mellemstore erhvervsvirksomheder.

Koncernen ønsker som udgangspunkt ikke at deltage i gearede investeringsforretninger og ønsker ikke at deltage i finansiering af projekter med spekulation for øje. Ved kreditgivningen tages udgangspunkt i en etisk profil samt et ønske om risikospredning på både brancher og engagementsstørrelse. Derved opnås et bæredygtigt fundament for koncernens videre udvikling.

Kreditorganisation

Banken er organiseret med 71 filialer.

Bankens kunder er primært bosiddende i Danmark.

Bevillingsbeføjelserne er opbygget, således at filialerne kan bevilge størstedelen af sagerne, mens større og mere komplekse sager indstilles af filialerne og bevilges i den centrale kreditafdeling eller bankens kreditkomité.

Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kunde-vendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen. Endvidere har banken selvstændige afdelinger med ansvar for ejendomsvurderinger, inkasso og pantebreve.

Kreditafdelingen har ansvar for den daglige kreditstyring, overvågning og rapportering ud mod filialnettet.

Rating

Banken har i flere år anvendt en egenudviklet ratingmodel for både privat- og erhvervs-kunder til at understøtte vurderingen af kreditrisikoen.

Ratingmodellen er baseret på en kombination af betalingsadfærd og en række objektive informationer om kunden, herunder regnskaber for erhvervs-kunder og økonomiske oplysninger for privatkunder. Ratingskalaen går fra 1-11, hvor rating 1 er den bedste, og rating 11 er den dårligste.

- Ratingklasse 1-5: Kunder med eksponeringer af god/normal bonitet (FT bonitet 3/2a)
- Ratingklasse 6-8: Kunder med begyndende/visse svaghedstegn (FT bonitet 2b)
- Ratingklasse 9: Kunder med væsentlige svaghedstegn, men uden objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) (FT bonitet 2c)
- Ratingklasse 10-11: Kunder med OIV både med og uden individuelle nedskrivninger (FT bonitet 1)

Uanset kundens rating vil den enkelte kreditafgørelse altid baseres på en samlet vurdering af kunden.

Bankens rating er bl.a. et centralt værktøj i den løbende kreditstyring og overvågning, herunder i udvælgelsen af kunder med begyndende svaghedstegn og kunder med OIV. Endvidere anvendes ratingen i bankens model for gruppevisse nedskrivninger.

Ratingfordeling og -udvikling overvåges løbende både på portefølje- og filialniveau.

Kreditrisikostyring og overvågning

Koncernen har gennem de sidste år haft øget fokus på processer og værktøjer, der bidrager til en bedre og mere effektiv styring og overvågning af kreditrisikoen.

Filialnettet er ansvarlig for at indhente, registrere og dokumentere bevillingsgrundlaget og har ligeledes ansvaret for løbende at følge op på kundeforholdene. Dette inkluderer opdatering af kreditgrundlag og registreringer, der benyttes i forretningen, i bankens forskellige opfølgingsværktøjer og i bankens ratingmodel.

Filialledelsen har ansvaret for, at medarbejderne har den fornødne viden, indsigt og indgående kendskab til bankens kreditpolitik og de tildelte bemyndigelser. Filialledelsen har tillige ansvaret for, at bevilling af kreditforhold, der overstiger filialens bemyndigelse, indstilles til bevilling i bankens centrale kreditafdeling.

Den centrale kreditafdeling skal sikre, at såvel kreditstrategi som kreditpolitik efterleves af filialerne. Ligeledes varetager den centrale kreditafdeling filialkontakten, herunder kreditrådgivning og medbevilling/videreindstilling på filialindstillede og ofte mere komplekse sager, der overstiger filialledelsens bevillingsbeføjelser.

Den centrale kreditafdeling foretager løbende filialcontrolling, herunder filialgennemgange, hvor der foretages en ekstraordinær gennemgang af svage kunder og nybevillgede sager med fokus på generel engagementshåndtering. Der foreligger en turnus, således at alle filialer vil blive gennemgået minimum hvert 3. år. I det omfang det vurderes nødvendigt, vil filialen skulle udfærdige handlingsplaner med opfølgning fra kreditafdelingen.

I koncernen foretages endvidere en årlig aktivgennemgang af engagementer på basis af en væsentligheds- og risikobaseret tilgang. Aktuelle og fremtidige risici på de udvalgte engagementer vurderes, og det kontrolleres, at kreditpolitik og bevillingsbeføjelser er overholdt, at kreditstyringen er betryggende, samt at risikoklassifikation og nedskrivninger er retvisende. Konklusionerne rapporteres til bestyrelsen.

Behandling af overtræk foretages dagligt i filialerne. Kreditafdelingen overvåger løbende behandlingen af overtræk.

Svage/nødlidende kunder håndteres løbende og gennemgås individuelt, minimum kvartalsvis, med henblik på udarbejdelse af handlingsplaner og på at foretage vurdering af, om der er objektiv indikation for værdiforringelse og nedskrivningsbehov. Den del af porteføljen, som ikke nedskrives individuelt, vurderes gruppevist.

Alle større udlånsengagementer revurderes løbende og som minimum en gang årligt på grundlag af kundens regnskaber mv. Såfremt udviklingen i objektive indikatorer

vurderes at give anledning til individuel nedskrivning, foretages nedskrivninger efter de herfor fastsatte regler.

I praksis revurderes de større udlånsengagementer dog oftere, eksempelvis i forbindelse med den løbende kundekontakt eller den kvartalsvise opgørelse af bankens individuelle solvensbehov, hvor alle koncernens udlånsengagementer over 1 pct. af koncernens kapitalgrundlag vurderes. I solvensgennemgangen foretages endvidere en opgørelse af det individuelle solvensbehov pr. engagement for engagementer over 2 pct. af kapitalgrundlaget med FT bonitet 1 eller 2c.

Kreditrisikoen rapporteres til bestyrelsen, hvor udvikling i risikonøgletal, brancher og kundesegmenter kommenteres nærmere, ligesom der rapporteres på opfyldelse og overholdelse af kreditpolitiske målsætninger og krav, der er fastsat i bankens kreditpolitik.

Endvidere udvikles diverse ledelsesrapporteringer til yderligere overvågning af kreditkvaliteten i banken samt relevante analyser til understøttelse af kreditovervågningen.

I AL Finans A/S foretages hvert kvartal gennemgang af udlån med svaghestegn baseret på produktopdelte segmenter samt vurdering af nedskrivningsbehov i det omfang, der er OIV. Yderligere foretages der årligt en aktivgennemgang, hvor kreditrisikoen bedømmes for de større eksponeringer.

Risikoafdækning og risikoreduktion

Koncernen anvender de muligheder, der er for at reducere risikoen, som overvejende er at have sikkerhed i de aktiver, koncernen finansierer.

Koncernen anvender konservative belåningsværdier på alle væsentlige aktivtyper. Dette indebærer, at en del aktiver af forsigtighedsgrunde opgøres til en reduceret værdi, hvorfor den reelle sikkerhedsværdi vurderes at være højere end opgjort. Der er fokus på, at belånte aktiver vurderingsmæssigt er opdaterede og dokumenterede. De hyppigst forekommende sikkerheder i koncernen er pant i fast ejendom, herunder andelsboliger samt biler.

For individuelt vurderede eksponeringer opgøres sikkerhederne i nedskrivningsberegninger til skønnede dagsværdier efter Finanstilsynets regler.

Koncernens samlede sikkerheder fremgår af tabel 21, side 27.

Kreditrisiko på koncernens kundeudlån

Koncernens udlånsportefølje beskrives nedenfor, mens nedskrivninger og hensættelser er beskrevet nærmere i afsnittet „Nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier“ på side 31.

Udlån og garantier

Koncernens samlede eksponering udtrykt ved bruttoudlån og garantier, som angivet i årsregnskabet for 2016, udgør 27,3 mia. kr., jf. tabel 17.

Historisk set har bankens privatportefølje været relativ stor i forhold til erhvervsporteføljen. Dette afspejles i koncernen, hvor privatsegmentets andel af de samlede bruttoudlån og garantier udgør 73 pct., jf. tabel 17.

Erhvervssegmentets andel af de samlede bruttoudlån og garantier ultimo 2016 udgør 27 pct., jf. tabel 17. Bortset fra få større erhvervseksponeringer er erhvervssegmentet i banken kendetegnet ved et stort antal mindre og mellemstore primært ejerledede virksomheder.

Som følge af bankens idégrundlag og historiske udgangspunkt har banken endvidere en vis eksponering rettet mod foreninger, herunder fagforeninger og almene boligorganisationer. Disse er også medtaget under erhvervssegmentet, i tabel 17.

Tabel 17
Koncernens bruttoudlån og garantier samt nettoudlån og garantier fordelt på hovedkundesegmenter ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
Udlån før nedskrivninger	15.794.531	6.531.560	22.326.091
Garantier før hensættelser	3.915.897	1.083.562	4.999.459
I alt udlån og garantier før nedskrivninger mv.	19.710.428	7.615.122	27.325.550
Individuelle nedskrivninger på udlån	558.033	674.877	1.232.910
Gruppevise nedskrivninger på udlån	115.292	26.752	142.044
Individuelle hensættelser på garantier	5.461	14.401	19.862
Gruppevise hensættelser på garantier	7.481	3.177	10.658
I alt udlån og garantier efter nedskrivninger mv.	19.024.161	6.895.915	25.920.076

Note: Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Koncernens udlån er geografisk fordelt mellem alle landets regioner, dog tungest eksponeret i hovedstadsområdet, efterfulgt af Region Midtjylland og Region Syddanmark. Region Hovedstaden står for 56 pct. af koncernens samlede bruttoudlån og garantier, jf. tabel 18.

Betragtes privatsegmentet separat, er fordelingen den samme, jf. tabel 18. Dette skyldes bl.a. segmentets store eksponering inden for ejer- og andelsboliger, hvor specielt andelsboliger typisk er koncentreret omkring de større byer.

Erhvervssegmentet er koncentreret i Region Hovedstaden, der udgør 67 pct. af segmentets samlede bruttoudlån og garantier. Den øvrige andel af segmentets portefølje har dog en pæn spredning ud over landets øvrige regioner, jf. tabel 18.

Tabel 18
Koncernens bruttoudlån og garantier fordelt på regioner ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
Region Hovedstaden	10.093.086	5.097.868	15.190.954
Region Sjælland	1.802.592	395.965	2.198.557
Region Syddanmark	3.279.042	765.019	4.044.061
Region Nordjylland	1.225.370	431.179	1.656.549
Region Midtjylland	3.310.338	925.091	4.235.429
I alt	19.710.428	7.615.122	27.325.550

Note: Opgørelsen er baseret på bruttoudlån og garantier før nedskrivninger mv. Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Af koncernens samlede bruttoudlån og garantier ligger 57 pct. i FT bonitet 3/2a, jf. tabel 19.

Betragtes privat- og erhvervssegmenterne hver for sig, har begge segmenter en pæn risikospredning, hvor henholdsvis 57 pct. og 56 pct. af bruttoudlån og garantier ligger i FT bonitet 3/2a, jf. tabel 19.

Tabel 19
Koncernens bruttoudlån og garantier fordelt på FT bonitet ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
FT bonitet 3/2a	11.275.432	4.255.772	15.531.204
FT bonitet 2b	6.692.525	1.429.509	8.122.034
FT bonitet 2c	589.848	461.180	1.051.028
FT bonitet 1	1.152.623	1.468.661	2.621.284
I alt	19.710.428	7.615.122	27.325.550

Note: Opgørelsen er baseret på bruttoudlån og garantier før nedskrivninger mv. Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

De samlede bruttoudlån og garantier er overvejende koncentreret i de mindre eksponeringsintervaller, hvilket skyldes privatkundesegmentet. Eksponeringer mindre end 2 mio. kr. udgør 84 pct. af bruttoudlån og garantier til privatkunder, jf. tabel 20.

FT bonitet 3/2a udgør knap 60 pct. af bruttoudlån og garantier for privatkundesegmentet i de mindre eksponeringsintervaller, jf. tabel 20.

Tabel 20
Koncernens bruttoudlån og garantier fordelt på eksponeringsintervaller og FT bonitet ultimo 2016

	FT bonitet 3/2a 1.000 kr.	FT bonitet 2b 1.000 kr.	FT bonitet 2c 1.000 kr.	FT bonitet 1 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Privat					
1. < 0.5 mio. kr.	4.036.844	2.002.473	232.091	426.807	6.698.215
2. 500-2.000 t. kr.	5.236.060	3.833.850	302.969	489.885	9.862.764
3. 2.000-4.000 t. kr.	1.043.008	561.038	41.762	94.776	1.740.584
4. 4.000-10.000 t. kr.	823.257	249.113	13.026	55.406	1.140.802
5. 10.000-35.000 t. kr.	113.009	22.199	0	79.507	214.715
6. > 35.000 t. kr.	23.254	23.852	0	6.242	53.348
I alt	11.275.432	6.692.525	589.848	1.152.623	19.710.428
Erhverv					
1. < 0.5 mio. kr.	230.242	250.466	134.496	73.307	688.511
2. 500-2.000 t. kr.	169.921	178.167	90.353	173.500	611.941
3. 2.000-4.000 t. kr.	171.037	169.155	42.554	114.110	496.856
4. 4.000-10.000 t. kr.	242.001	248.909	60.672	148.985	700.567
5. 10.000-35.000 t. kr.	639.749	121.808	59.490	318.490	1.139.537
6. > 35.000 t. kr.	2.802.822	461.004	73.615	640.269	3.977.710
I alt	4.255.772	1.429.509	461.180	1.468.661	7.615.122
Koncern					
1. < 0.5 mio. kr.	4.267.086	2.252.939	366.587	500.114	7.386.726
2. 500-2.000 t. kr.	5.405.981	4.012.017	393.322	663.385	10.474.705
3. 2.000-4.000 t. kr.	1.214.045	730.193	84.316	208.886	2.237.440
4. 4.000-10.000 t. kr.	1.065.258	498.022	73.698	204.391	1.841.369
5. 10.000-35.000 t. kr.	752.758	144.007	59.490	397.997	1.354.252
6. > 35.000 t. kr.	2.826.076	484.856	73.615	646.511	4.031.058
I alt	15.531.204	8.122.034	1.051.028	2.621.284	27.325.550

Note: Opgørelsen er baseret på bruttoudlån og garantier før nedskrivninger mv. Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Sikkerheder og blanko

Den væsentligste sikkerhed, som koncernen modtager, er pant i fast ejendom, der alene udgør 67 pct. af koncernens samlede sikkerheder. Den høje andel kan tilskrives privatsegmentet, hvor pant i fast ejendom alene udgør 78 pct., jf. tabel 21.

Den relativt store andel af pant i biler for både privat- og erhvervssegmentet skyldes bankens datterselskab, AL Finans A/S.

Tabel 21
Koncernens sikkerheder fordelt på sikkerhedstype ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
Ejendomme	7.717.559	1.296.423	9.013.982
Værdipapirer, obligationer, kontant indestående mv.	152.716	538.608	691.324
Biler	1.922.769	970.960	2.893.729
Kautioner og garantier	1.910	2.624	4.534
Øvrige sikkerheder	77.264	756.894	834.158
I alt	9.872.218	3.565.509	13.437.727

Note: Opgjorte belåningsværdier af deponerede sikkerheder i henhold til koncernens forretningsgang.

Den samlede blankoandel for koncernen udgør 48 pct. jf. tabel 22.

Med koncernens konservative belåningsværdier og et boligmarked i fremgang er den reelle blankoandel for privatkundesegmentet mindre end 48 pct.

Det er bankens politik, at en væsentlig del af et erhvervsengagement skal være dækket af sikkerheder i selskabets aktiver og med hæftelse fra virksomhedsejer.

For AL Finans A/S er der sikkerheder i form af det belånte aktiv for størstedelen af alle udlån.

Tabel 22
Nettoudlån og garantier, sikkerheder og blankoandel ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
Udlån og garantier efter nedskrivninger mv.	19.024.161	6.895.915	25.920.076
Sikkerheder	9.872.218	3.565.509	13.437.727
Blankoandel	48 pct.	48 pct.	48 pct.
Andel af udlån i alt	73 pct.	27 pct.	100 pct.

Note: Nedskrivningerne indeholder individuelle og gruppevise nedskrivninger og hensættelser. Tallene er eksklusive kreditinstitutter.

Restancer og udlån med restance

Koncernens restancer udgør 49,0 mio. kr. og er koncentreret på restancer med en varighed på mindre end 60 dage, dog primært på restancer mindre end 30 dage. Af koncernens samlede restancer udgør privatsegmentet 40 pct. og erhvervssegmenter 60 pct., jf. tabel 23.

Tabel 23

Restancebeløb fordelt på restancernes alder ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
2-30 dage	11.603	14.213	25.816
31-60 dage	2.057	12.319	14.376
61-90 dage	2.438	136	2.574
91-dage	3.539	2.688	6.227
I alt	19.637	29.356	48.993
Restanceprocent af restancer i alt	40 pct.	60 pct.	100 pct.

Note: Restancer er opgjort som i årsregnskabs note 44. Tallene er eksklusive kreditinstitutter.

Samlet udgør udlån med restancer 1,1 pct. af koncernens samlede nettoudlån og garantier ultimo 2016. Heraf udgør udlån med mere end 90 dages restance 0,1 pct., jf. tabel 24.

Endvidere arbejder banken målrettet på at nedbringe niveauet, i samarbejde med kunden, ved at finde varige løsninger på eventuelle økonomiske udfordringer.

Banken har opfølgingsprocesser, som er med til at nedbringe antallet af kunder med 90 dages overtræk.

Tabel 24

Udlån i restance opdelt på restancernes alder og udlånssegment ultimo 2016

	Privat 2016 1.000 kr.	Erhverv 2016 1.000 kr.	I alt 2016 1.000 kr.
2-30 dage	163.885	64.657	228.542
31-60 dage	10.447	20.310	30.757
61-90 dage	4.670	823	5.493
91-dage	15.159	4.494	19.653
I alt	194.161	90.284	284.445

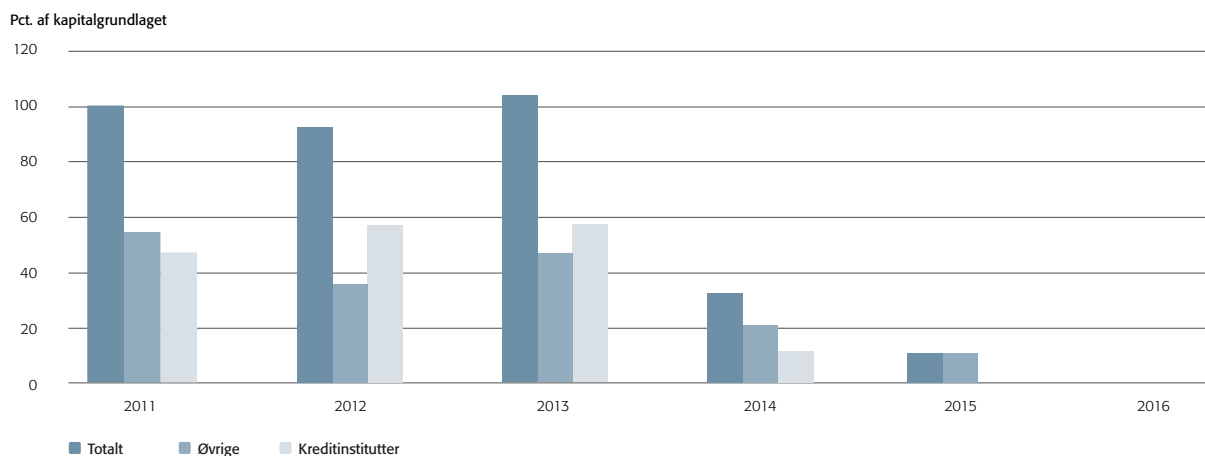
Note: Opgørelsen er baseret på udlån i restance som opgjort i årsregnskabs note 44. Tallene er eksklusive kreditinstitutter.

Største kundekreditrisici

Banken ønsker ikke at være afhængig af enkelteksponeringer og søger at holde andelen af store engagementer på et lavt niveau.

Nøgletallet „Summen af store eksponeringer“, dvs. summen af konsoliderede eksponeringer efter fradrag, som er større end eller lig med 10 pct. af kapitalgrundlaget på koncernniveau, er opgjort til 0 pct. af kapitalgrundlaget ultimo 2016, inklusive eksponeringer til kreditinstitutter.

Figur 2
Udvikling i nøgletallet „Summen af store eksponeringer“

Note: tallene er opgjort på baggrund af de indberettede værdier for koncernen for konsoliderede eksponeringer efter fradrag, der er større end eller lig med 10 pct. af kapitalgrundlaget og følger den til enhver tid gældende lovgivning. Der er ændrede regler for risikoreducerende foranstaltninger fra 2014.

Kreditrisiko på kreditinstitutter

Generelle forhold

Håndteringen af modpartsrisici sker i henhold til udstukne retningslinier og inden for tildelte bemyndigelser til, at direktionen kan eksponere banken mod kreditrisiko på bl.a. kreditinstitutter.

Generelt har banken en stram bevillingspraksis. Der udstikkes alene finansielle rammer til daglig handel med kreditinstitutter, hvor banken har større kendskab til det enkelte kreditinstitut.

Rammer til danske kreditinstitutter baseres bevillingsmæssigt på seneste regnskaber og den viden, der er om modparten i banken.

Rammer til udenlandske kreditinstitutter ydes fortrinsvis til store førsteklases kreditinstitutter og baserer sig i overvejende grad på eksterne ratings samt på de samme principper, som er nævnt for danske kreditinstitutter.

Afgivne bindende kredittilsagn

Banken baserer sin kreditgivning på forretningsmæssige relationer, og der ydes som udgangspunkt alene kredit til kreditinstitutter, som har et naturligt samarbejdspotentialer med banken inden for øvrige forretningsområder.

Ud over kendskabet til modpartens forhold udarbejder banken forud for hver eksponerings indgåelse en analyse af kreditinstitutets seneste perioderegnskaber, ligesom kreditinstituttet interviewes. Analysearbejdet foretages i bankens kreditområde.

Mindst én gang om året følger banken op på samtlige engagementer og foretager en kvalitetstest heraf og tager ofte en opfølgende dialog med modparten. Endvidere er det almindeligt forekommende, at disse kreditinstitutter efter offentliggørelse af årsrapporter aflægger banken besøg og informerer mere indgående om udviklingen.

Samtlige personer, som har kontakt til de omfattede kreditinstitutter, kan komme i berøring med potentielt børsfølsomme oplysninger om kreditinstituttet. Disse personer, der hovedsageligt er med i bankens ledelsesgruppe, er underlagt skærpede interne regler for spekulation.

Almindelige ikke-meddelte finansielle rammer

Denne type eksponeringer med finansielle modparter bevilges hovedsageligt til fondshandler, pengemarkedsdeponeringer og erhvervelse af obligationer.

Eksponeringerne bevilges ud fra to kriterier, der skal være opfyldt samtidigt:

1. Et størrelseskriterium, hvorved en ramme til kreditinstitutter udmåles efter objektive kriterier i henhold til fastsatte retningslinier. Størrelsen af rammen fastsættes under hensyn til Koncernens egenkapital og det pågældende kreditinstituts egenkapital.
2. En subjektiv vurdering, hvor regnskabs gennemgang, markedsinformationer, samarbejds mæssige erfaringer m.m. sammenfattes til en konklusion, der foretages af bankens ledelse.

Bevilling af rammer til kreditinstitutter besluttet i samarbejde mellem finansdirektøren, bankens direktion og bestyrelse.

Nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier

Koncernens opgørelse af værdiforringede fordringer følger § 51-54 i bekendtgørelsen om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.

Udgiftsførte nedskrivninger og hensættelser samt tab udgjorde i 2016 67 mio. kr., jf. tabel 25, mod 116 mio. kr. i 2015.

Opgørelsen i tabel 25 og tabel 26 er inklusive kreditinstitutter.

Koncernens akkumulerede nedskrivninger og hensættelser udgør herefter 1.454 mio. kr. ultimo 2016 mod 1.490 mio. kr. i 2015. Nedskrivninger/hensættelser på brancherne „Finansiering og forsikring” og „Fast ejendom“ er relateret til enkelte store eksponeringer i banken, som alle følges tæt.

Bankens forventning er, at nedskrivningerne fortsat indfinder sig på et relativt lavt niveau, omkring 0,5 pct. af de samlede bruttoudlån og garantier frem mod 2021. Et fortsat vedholdende fokus på de mere skrøbelige kundeengagementer samt kvalitetssikring af kreditvurderingsgrundlag og sikkerhedsstillelse i kombination med et stabilt boligmarked og et fortsat lavt renteniveau forventes at medvirke til dette.

Tabel 25

Branchefordeling for værdiforringer inklusive gruppevise nedskrivninger og gruppevise hensættelser ultimo 2016

	Eksponeringer ultimo 2016 1.000 kr.	Eksponering, hvorpå der er nedskrevet/ hensat 1.000 kr.	Nedskrivning/ hensættelse 2016 1.000 kr.	Udgiftsført nedskrivning/ hensættelse og tab i 2016 1.000 kr.
Offentlige myndigheder	79.680	15.851	49	-71
Erhverv				
Central-regeringer og central-banker	35.403	80.341	57.613	-10.395
Industri og råstofudvinding	829.092	194.810	33.871	-3.768
Energiforsyning	38.584	1.987	20	9
Bygge og anlæg	607.569	357.655	32.400	1.881
Handel	1.188.181	336.753	70.400	-4.288
Transport, hoteller og restauranter	417.386	161.103	23.047	-6.522
Information og kommunikation	145.905	33.746	10.582	-977
Finansiering og forsikring	3.198.879	342.538	216.545	-15.484
Fast ejendom	1.105.846	697.372	235.510	45.054
Øvrige erhverv	2.052.963	375.264	87.178	-23.795
I alt erhverv	9.619.808	2.581.569	767.166	-18.285
Private	19.145.533	7.824.657	686.760	-48.840
I alt	28.845.020	10.422.077	1.453.975	-67.196

Note: CPR-kunder med branchekode klassificeres under brancherne for erhverv.

Tabel 26

Bevægelser i værdiforringer ultimo 2016

	Individuelt nedskrevet kreditinstitut 2016 1.000 kr.	Individuelt nedskrevet udlån og andre poster med kreditrisiko 2016 1.000 kr.	Individuelt hensat på garantier 2016 1.000 kr.	Gruppevist nedskrevet udlån og andre poster med kreditrisiko 2016 1.000 kr.	Gruppevist hensat på garantier 2016 1.000 kr.
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser primo på udlån og garantidebitorer	28.003	1.324.714	23.299	102.590	11.810
Nedskrivninger/hensættelser ultimo på udlån og garantidebitorer	0	284.154	9.228	104.905	7.498
Tilbageførsel af nedskrivninger	-2.147	-266.152	-12.665	-67.438	-8.650
Andre bevægelser	0	30.536	0	1.987	0
Endelig tabt (afskrevet) tidligere individuelt nedskrevet/hensat	0	-117.696	0	0	0
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser primo på udlån og garantidebitorer	25.856	1.255.556	19.862	142.044	10.658
Endelig tabt (afskrevet) ikke tidligere individuelt nedskrevet/hensat	0	-18.462	0	0	0
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	0	11.521	0	0	0

Note: Opgørelsen følger årsregnskabs Note 11.

Modpartsrisiko

Under modpartsrisiko indgår koncernens styring af tabsrisici på afledte finansielle instrumenter indgået med såvel kunder som finansielle modparter. Tabsrisici på afledte finansielle instrumenter indgår i styringen af kreditrisiko i såvel bevillingsprocessen som i den almindelige engagementsovervågning, jf. afsnittene herom.

Styringen af modpartsrisikoen tager udgangspunkt i opgørelse af bruttoværdien af forretninger med for banken positive markedsværdier plus risikotillæg, som er fastsat

ud fra vurderinger af volatiliteten på instrumentet. Der sker en daglig overvågning af risikoen og overholdelse af bevilgede lines.

Banken tilstræber at begrænse risikoen på modparter i forbindelse med finansielle instrumenter ved efter konkret vurdering at kræve sikkerhedsstillelse eller ved indgåelse af nettingaftaler.

Banken forventer, at en væsentlig del af bankens derivataftaler fremover skal cleares via CCP-ordninger, hvilket vil mindske afviklingsrisikoen.

Tabel 27
Afledte finansielle instrumenter ultimo 2016

	Nominel værdi 1.000 kr.	Netto markedsværdi 1.000 kr.	Positiv markedsværdi 1.000 kr.	Negativ markedsværdi 1.000 kr.
Valutakontrakter				
Terminer/futures, køb	46.471	141	405	264
Terminer/futures, salg	5.289.098	-9.052	5.587	14.639
Optioner, erhvervede	0	0	0	0
Valutaswaps	3.900	2.111	2.111	0
Rentekontrakter				
Terminer/futures, køb	2.594.912	13.083	13.188	105
Terminer/futures, salg	4.812.443	-22.159	17.233	39.392
Optioner, erhvervede	353.410	5.236	5.236	0
Renteswaps og swaptioner	10.254.264	-293.698	46.253	339.951
I alt		-304.338	90.013	394.351

ECAI

Banken har udpeget Standard & Poor's Ratings Services som kreditvurderingsbureau (ECAI). Banken anvender Bankernes EDB Central, som modtager eksterne kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services.

Datacentralen har konverteret Standard & Poor's Ratings Services' kreditvurderingsklasser til kreditkvalitetstrin via Finanstilsynets konverteringstabel. Det enkelte kreditkvalitetstrin tilknyttes en vægt, som eksponeringerne på de enkelte kreditkvalitetstrin skal vægtes med ved opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer under standardmetoden for kreditrisiko i henhold til CRR-forordningen artikel 111-134.

Banken har alene eksponeringer, hvor der anvendes kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services mod institutter.

Tabel 28
Eksponeringsklasser, hvor der anvendes kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services

	2016	2015
	1.000 kr.	1.000 kr.
Institutter		
Eksponeringsværdi inden risikovægtning	309.669	661.812
Eksponeringsværdi efter vægtning med kreditkvalitetstrin	149.156	206.986

Markedsrisiko

Koncernen påtager sig løbende forskellige former for markedsrisici, hovedsagelig i form af rente-, aktiekurs- eller valutarisici samt værdipapirrelateret kreditrisici i form af investeringer i kreditobligationer.

Markedsrisiciene opstår dels som følge af serviceringen af kundebehov, dels som følge af bankens disponeringer i finansielle instrumenter. Banken anvender herunder afledte finansielle instrumenter til at styre og justere markedsrisiciene.

Banken har generelt en forsigtig holdning til omfanget af bankens eksponering i markedsrisici og tillægger styringen af forretninger med markedsrisiko stor vægt som følge af stigende forretningsomfang og kompleksiteten i en række af produkterne gennem de senere år.

Markedsrisiko omfatter positioner, hvis markedsværdi er afhængig af udviklingen i de generelle niveauer i en række markedsvariabler som renter, aktie- og valutakurser samt volatilitet herpå. Endvidere indgår for obligationer mere specifikke risici, som knyttes til markedets vurdering af kreditrisici på de enkelte obligationsudstedere. Opgørelsen omfatter markedsrisici på såvel balanceførte som ikke-balanceførte poster, ligesom opgørelserne omfatter positioner i handelsbeholdningen og forretninger uden for handelsbeholdningen, som måtte indeholde markedsrisici.

Generelle markedsrisici er under normale markedsforhold drevet af makroøkonomi, nationale og internationale politiske forhold m.m. samt centralbankernes adfærd, som i den forbindelse er uafhængig af instrumenttype og specifikke modparter i forretningen.

Renterisikoen opgøres med udgangspunkt i den modificerede varighed og udtrykker det forventede kurstab på positioner med renterisiko ved et parallelskift i rentekurven på 100 basispoint op. For konverterbare realkreditobligationer og obligationer med renteloft m.v. tages udgangspunkt i de af Finanstilsynet udsendte korrektionsfaktorer og i indhentede oplysninger fra ledende markedsdeltagere om modificerede varigheder. Andre former for renterelaterede optionsrisici tager udgangspunkt i en deltaværdiopgørelse kombineret med modificerede varigheder på de underliggende instrumenter. Opgørelserne udarbejdes i enkeltvaluta samt i varighedsintervaller. Bankens eksponering er hovedsagelig i DKK, EUR og USD. Netto renterisikoen i DKK var ultimo 2016 meget lav, men bag dette ligger forholdsvis store bruttopositioner i forskellige løbetidsintervaller.

Tabel 29

Koncernens renterisiko ultimo året 1.000 DKK

	2016	2015
	1.000 kr.	1.000 kr.
Fordelt efter forretningstyper		
Obligationer mv.	492.257	701.048
Afledte finansielle instrumenter	-584.478	-769.479
Pantebreve	79.891	57.763
Øvrige poster	-54.158	-33.124
I alt	-66.488	-43.792
Fordelt efter valuta		
DKK	827	106.230
USD	-35.280	-93.122
EUR	-37.825	-63.781
GBP	2.225	2.813
NOK	227	-5
CHF	2.035	2.569
SEK	1.304	1.505
Øvrige	-1	-1
I alt	-66.488	-43.792

Note: Renterisikoen er opgjort ved en renteændring på 100 basispoint.

Aktierisiko er risikoen for tab som følge af ændringer i aktiekursen. Aktierisikoen omfatter nettopositionen af aktier samt aktierelaterede instrumenter i den enkelte aktie eller aktieindeks. Aktiekursrisikoen opgøres som vægtede positioner på tværs af aktieinstrumenter. Aktieoptioner indgår med deltaværdien.

Følsomheden over for generelle ændringer i aktiemarkedet er koncentreret om den forholdsvis beskedne del af aktiebeholdningen, som ligger i handelsporteføljen. Beholdningen er så diversificeret, at generelle fald i aktiemarkedet på 10 pct. kan påregnes at medføre et kurstab i niveauet 23,3 mio. kr. Anlægsbeholdningen ekskl. associerede virksomheder er derimod mere specifikt påvirket af udviklingen i de konkrete selskaber, der ikke på tilsvarende måde kan antages at være påvirket af markedsudviklingen.

Valutarisiko afspejler bankens risiko for tab på positioner i valuta som følge af ændringer i valutakurserne. Risikoen opgøres dels efter valutakursindikator 1 metoden og dels som en vægtet sum af nettopositioner i de enkelte valutaer, hvor der i vægtningen tages hensyn til volatilitet.

Værdipapirrelateret kreditspændrisiko på obligationsbeholdningen afspejler bankens risiko for tab som følge af ændringer i markedets krav til afkastet på kreditobligationer, som ikke stammer fra generelle ændringer i markedsrenten, men som afspejler ændringer i markedets

prissætning af kreditobligationer i forhold til instrumenter med væsentlig mindre kreditrisiko.

Kreditobligationer har de seneste år fået en større vægt i bankens obligationsbeholdning som følge af attraktive priser i forhold til investering i eksempelvis statsobligationer. Dette har naturligvis samtidig medført en øget fokus på risikoovervågningen på området.

Kreditobligationer indgår i handelsbeholdningen og optages til dagsværdi i regnskabet. Med indsnævring af kreditrisikospændene sker der en løbende afbalancering af porteføljen under henseende til risikovurderingen.

Aktuelt er der investeret 1,2 mia. kr. svarende til 8 pct. af den samlede obligationsbeholdning i en meget diversificeret portefølje af virksomhedsobligationer. Renterisikoen ved 1 procentpoints udsving i det generelle renteniveau medfører et tab/gevinst på 32,2 mio. kr. hovedsagelig i DKK- og EUR-obligationer.

Investering i obligationer udstedt af pengeinstitutter udgør 2,2 mia. kr. og 14 pct. af bankens samlede obligationsportefølje. Rentefølsomheden udgør 66,0 mio. kr., hovedsageligt i banker med rating på BBB+ eller bedre og med en hovedvægt i EUR-obligationer.

Kreditspændrisikoen opgøres løbende og rapporteres på samme vis som de øvrige markedsrisici.

Tabel 30
Oblitionsbeholdningen fordelt på rating

Rating	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
AAA	54 pct.	48 pct.
AA+, AA, AA-	4 pct.	5 pct.
A+, A, A-	9 pct.	19 pct.
BBB+	7 pct.	4 pct.
BBB	12 pct.	9 pct.
BBB-	3 pct.	4 pct.
Rating < BBB-	2 pct.	2 pct.
Ikke ratet	9 pct.	9 pct.
I alt	100 pct.	100 pct.

Figur: Fordeling efter S&P's ratingklassifikation baseret på S&P's ratings eller ratings fra Moody omsat til tilsvarende ratings i S&P's klassifikation.

Styring af markedsrisici

Koncernens samlede markedsrisici håndteres centralt i bankens Likviditets- og Finansområde.

Banken sikrer en veldefineret ansvarsfordeling for risikotagningen på alle niveauer i banken gennem fastlæggelse af rammer for såvel direktionen som ledelsen af Likviditets- og Finansområdet. På baggrund heraf videregives snævrere rammer til de enkelte disponerende medarbejdere i Likviditets- og Finansområdet.

De enkelte risikoområder overvåges løbende i forhold til de udstukne rammer. Der følges dagligt op herpå i form af rapporter til direktionen og regelmæssigt til bestyrelsen. Intern Risiko og Kontrol, som overvåger udnyttelsen af positionstagerne rammer, rapporterer direkte til direktionen. Risikoafdelingen overvåger såvel procedurer som kontrollerne.

For at kunne tilgodese kundernes handelsaktiviteter har banken en beholdning af værdipapirer, som udligner forskellene i kundehandelsstørrelse og standardhandlerne i det professionelle marked.

Den markedsrisiko, der er forbundet hermed, holdes inden for veldefinerede rammer såvel samlet som på de enkelte fondskoder. Disse rammer er inkluderet i de af bestyrelsen udstukne rammer og overvåges løbende, og der rapporteres til direktionen ved overskridelser.

De taktisk betingede investeringer, af kortsigtet varighed varetages i bankens handelsfunktion inden for fastsatte grænser, der løbende overvåges.

De strategiske positioner besluttet, på indstilling af Finansdirektøren, af direktionen ud fra vurderingen af afkastpotentialet i forhold til den involverede risiko og under hensyntagen til bankens samlede risikoappetit, risici i øvrigt i banken samt hensynet til løbende at sikre et likviditetsberedskab i form af likvide aktiver.

Foruden daglige beregninger af bankens samlede markedsrisici efter standardnøgletal foretages der fra tid til anden stresstest på beholdningen.

Renterisiko uden for handelsbeholdningen

Renterisiko i banken opstår i et vist omfang uden for handelsbeholdningen i form af udlån eller indlån med fast rente med kunder eller variabelt forrentede udlånsprodukter med indbyggede optionselementer. Renterisikoen opgøres efter samme principper som renterisikoen inden for handelsbeholdningen.

Arbejdernes Landsbank har ikke fastforrentede indlån med ubestemt løbetid. Visse lån er ydet med fast rente med mulighed for førtidig indfrielse.

Renterisikoen indgår i Likviditets- og Finansrådets daglige opgørelse af koncernens renterisiko og disponeres inden for de udstukne rammer. I et vist omfang – hvor variationen i renterisiko er beskeden – genberegnes risikoen ikke dagligt, men medgår med tidligere opgjort risiko i den samlede opgørelse.

Der er hovedsageligt tale om risici i DKK med kort varighed. Enkelte, større forretninger er renterisikomæssigt afdækket særskilt. Netto renterisikoen uden for handelsbeholdningen androg ultimo 2016 27,9 mio. kr. mod 23,1 mio. kr. ultimo 2015.

Aktier mv. uden for handelsbeholdningen

Arbejdernes Landsbank har i samarbejde med andre pengeinstitutter erhvervet kapitalandele i en række sektorselskaber. Disse selskaber har til formål at understøtte pengeinstitutternes forretning inden for realkredit, IT, betalingsformidling og investeringsforeninger. Kapitalandelene indgår ikke i handelsbeholdningen, da deltagelse i sektorselskaberne har en væsentlig betydning for bankens målsætning om at kunne tilbyde vores kunder en bred vifte af finansielle ydelser til konkurrencedygtige priser.

Beholdningen af aktier uden for handelsbeholdningen er steget som følge af, at bankens ejerandel i forsikrings-selskabet ALKA er reduceret i forbindelse med frasalg, så posten ikke længere indgår som associeret virksomhed men i stedet under regnskabsposten Aktier mv.

Den samlede beholdning af aktier uden for handelsbeholdningen er steget i 2016 til 1.095 mio. kr.

Tabel 31
Aktier uden for handelsbeholdningen

	2016 1.000 kr.	2015 1.000 kr.
Dagsværdi primo	813.436	806.328
Realiseret kursgevinst i resultatopgørelsen	5.222	6.231
Urealiseret kursgevinst i resultatopgørelsen	4.489	-6.870
Omklassificeret fra Associerede virksomhed *)	278.170	0
Nettokøb	-6.323	7.747
I alt dagsværdi ultimo	1.094.994	813.436

*) Bankens ejerandel af forsikrings-selskabet ALKA blev reduceret til under 20 pct. i forbindelse med frasalg af aktier i 2016. Ejerandelen i ALKA blev herefter klassificeret under regnskabsposten „Aktier mv.“

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko udtrykker risiko for tab som følge af, at banken skal betale mere for den likviditet, der skal anvendes til at dække bankens betalingsforpligtelser og til at opretholde en normal likviditetsreserve i en situation, hvor banken specifikt eller sektoren som helhed rammes af ekstraordinære forhold. Likviditetsrisikoen afspejler således et mismatch i bankens balance mellem løbetiden på aktiverne og passiverne, hvor udlånsporteføljen generelt har en længere varighed end indlån og andre finansieringsforretninger.

Hovedparten af bankens likviditetsrisiko er i danske kroner, mens resten af risikoen er koncentreret i hovedvalutaerne, EUR, USD, CHF, NOK og SEK.

Likviditetspolitikken fastlægger de overordnede rammer for bankens likviditetsdisponering og finansieringsstruktur.

Banken fører generelt en meget forsigtig likviditetspolitik, som skal sikre, at banken til ethvert tidspunkt kan tilgode de krav eller behov for likviditet, som banken kan blive mødt med, og som understøtter bankens fremtidige udvikling. Likviditetspolitikken sikrer naturligvis også, at de lovgivningsmæssige krav er overholdt. Bankens skal således overholde kravene i lov om finansiel virksomhed § 152. De fælles europæiske krav om overholdelse af Liquidity Coverage Ratio (LCR) for kreditinstitutter, som indføres frem til 2018, indgår som en central del af bankens likviditetsstyring.

Intern Risiko og Kontrol opgør og overvåger likviditeten dagligt op mod de udstukne rammer, og det operationelle ansvar for overholdelsen er delegeret til bankens Likviditets- og Finansområde, som har ansvaret for den kortsigtede likviditetsdisponering og -styring. Bankens Risiko- og Balancestyringsudvalg vurderer likviditetsudviklingen på kort og lang sigt i forhold til bankens forretningsmæssige udvikling såvel på kapitalmarkedsområdet som på ind- og udlån.

Foruden løbende likviditetsprognoser og beregning af likviditetsoverdækning foretages stresstest af bankens likviditet på længere sigt med henblik på at afdække følsomheden over for væsentlige ændringer i bankens løbende fundingvilkår.

Bankens bestyrelse har vedtaget en likviditetsberedskabsplan, som definerer tiltag, som skal iværksættes, hvis likviditeten forringes i forhold til den udstukne likviditetspolitik.

Bankens opgørelse af LCR var ultimo 2016 154 pct. og ligger således markant over kravet på 70 pct. for 2016. I 2017 er kravet minimum 80 pct., og fra 2019 er reglerne fuldt indfaset med et minimumskrav på LCR på 100 pct. Baseret på bankens likviditetsprognose forventer banken fortsat at have et tilstrækkeligt højt likviditetsberedskab gennem hele 2017.

De kommende regler om overholdelse af NSFR, der skal sikre, at banken overholder nogle minimumskrav til langfristet funding, vil blive implementeret i bankens likviditetspolitik og forretningsprocesser.

Behæftede aktiver

Banken behæfter i et vist omfang aktiver i forbindelse med bankens markedsrisikotagning og bankens likviditetsdisponeringer.

Banken anvender i et mindre omfang genkøbsforretninger i obligationer som en del af renterisikostyringen og som en del af bankens likviditetsstyring.

Endvidere har banken sikkerhedsstillelse over for andre pengeinstitutter i forbindelse med diverse derivataftaler og margin-indskud.

I forbindelse med clearing af værdipapirhandel stiller banken sikkerhed i form af pantsætning både for omsætning og til defaultfunds hos CCP'er m.v.

Tabel 32
Behæftede aktiver

	Regnskabs- mæssig værdi 2016 1.000 kr.	Dagsværdi 2016 1.000 kr.	Regnskabs- mæssig værdi 2015 1.000 kr.	Dagsværdi 2015 1.000 kr.
Aktiver				
Behæftede aktiver				
Aktier	0	0	0	0
Obligationer	3.172.757	3.172.757	2.529.094	2.529.094
Øvrige aktiver	441.429	441.429	150.423	150.423
I alt behæftede aktiver	3.614.186	3.614.186	2.679.517	2.679.517
Ubehæftede aktiver				
Aktier	1.328.188	1.328.188	1.083.859	1.083.859
Obligationer	12.035.043	12.035.043	12.992.438	12.992.438
Øvrige aktiver	27.448.401	27.552.694	25.222.429	25.253.998
I alt ubehæftede aktiver	40.811.632	40.915.925	39.298.726	39.330.295
Modtaget sikkerhedsstillelse, der er til rådighed for behæftelse				
Obligationer til dagsværdi				
Behæftet sikkerhedsstillelse	264.235	264.235	118.829	118.829
Ubehæftet sikkerhedsstillelse	147.231	147.231	56.324	56.324
I alt obligationer til dagsværdi	411.466	411.466	175.153	175.153
Behæftede aktiver/modtaget sikkerhedsstillelse				
Behæftede aktiver og sikkerhedsstillelse	3.878.420	3.878.420	2.798.346	2.798.346
Modsvarende passiver	1.542.472	1.542.472	1.903.081	1.903.081

Operationel risiko

Ved operationel risiko forstås risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici. Alle aktiviteter i organisationen er forbundet med operationelle risici.

Politik

Bestyrelsen har fastlagt en politik for operationel risiko, hvor målet er at skabe overblik over koncernens operationelle risici og at minimere antallet af fejl og hermed reducere koncernens tab som følge af operationelle fejl under hensyntagen til de omkostninger, som er relateret hertil. I politikken har bestyrelsen vedtaget en øvre grænse for, hvor store risici koncernen må påtage sig. Grænsen har været overholdt gennem hele 2016.

Koncernen ønsker en åben kultur blandt medarbejderne med henblik på at øge bevidstheden om operationelle risici og sikre vidensdeling blandt medarbejderne.

Håndtering af tab omfatter, afhængigt af den konkrete operationelle hændelse, en vurdering og om fornødent en justering af bankens indretning og drift i form af funktionsadskillelse, kontroller, medarbejderkompetencer, forretningsgange, fysisk sikkerhed etc.

Styring, overvågning og rapportering

For at reducere risikoen for at der sker operationelle hændelser med væsentlige tab til følge, overvåger og styrer koncernen de operationelle risici. Der er primært fokus på de største risici med store potentielle tab.

Risikoidentifikationsprocessen er foretaget som scenarieanalyse i samarbejde med de enkelte forretningsenheder, hvor også vurdering af frekvens og konsekvens er foretaget. Scenarieanalysen understøtter risikoreduktion og medvirker samtidig til en større bevidsthed om operationelle risici i organisationen. Der foretages en årlig evaluering af de opstillede risikoscenarier og risikoeksponeringer i samarbejde med forretningsenhederne.

Udviklingen i den operationelle risiko overvåges løbende for at sikre det bedst mulige grundlag for styring af risiciene. I koncernen registreres og kategoriseres tabsgivende hændelser over 5.000 kr. både for så vidt faktiske tab samt potentielle tabssituationer. Hver hændelsesrapportering indeholder en beskrivelse af hændelsen samt angivelse af fejllårsag. Der foregår en løbende registrering af identificerede hændelser med rapportering til den risikoansvarlige,

direktionen og bestyrelsen efter nærmere fastsatte kriterier i politikken.

Rapporter fra Intern Revision behandles i Revisions- og Risikoudvalget. Rapporter fra offentlige tilsyn behandles i bestyrelse og direktion.

Håndtering af operationel risiko, herunder rollen som risikofacilitator, er forankret i koncernens økonomiområde.

Besvigelser

På baggrund af den regelmæssige rapportering, som bankens bestyrelse og direktion modtager, er det ledelsens vurdering, at banken har et tilfredsstillende niveau af foranstaltninger, der skal imødegå risikoen for at blive ramt af besvigelser. Ekstern svig omhandler primært misbrug af kortløsninger og netbanksvindel i form af phishing af kunders oplysninger ved hjælp af falske e-mails og SMS-beskeder. Koncernen er opmærksom på, at den øgede digitalisering, hvor en stadig større del af kommunikationen er elektronisk, er med til at øge risikoen for ekstern svig i den form, som kaldes cyber crime. Hovedparten af forsøg på svig forhindres upfront ved bankens IT-leverandør, af koncernens egne kontrolmiljøer og medarbejdernes agtpågivenhed.

IT-sikkerhed

Et væsentligt område ved vurdering af koncernens operationelle risici er IT forsyningen. Koncernens arbejde med IT-sikkerhed tager udgangspunkt i lovgivningsmæssige forhold samt hensyn til den løbende drift. Drift af IT-installationer i koncernen og hos vores faste IT-leverandør, Bankernes EDB Central, BEC, sker efter dokumenterede driftsplaner og vejledninger. Driften skal være sikker og stabil og baseret på skriftlige aftaler med leverandørerne. Arbejdet med IT-sikkerhed inkluderer også udarbejdelse af nødplaner og beredskabsplaner, der tager sigte på, at en fortsat drift vil kunne sikres på et tilfredsstillende niveau på trods af eventuelle ekstraordinære begivenheder. Bankernes EDB Central, BEC, afgiver hvert år erklæringer relateret til det sikkerhedsmæssige setup.

Kapitalbehov

Beregning af kapitalbehovet, der skal dække Arbejdernes Landsbanks operationelle risiko, sker på baggrund af basisindikatormetoden. I 2016 udgør den operationelle risiko 10,5 pct. af den samlede risikoeksponering svarende til 3.314,2 mio. kr., hvilket giver et kapitalkrav på 265,1 mio. kr.

Compliance

Operationel risiko omfatter compliance-risici, hvilket betyder risikoen for, at banken ikke drives i henhold til juridiske og lovgivningsmæssige krav, standarder i markedet og god forretningsetik.

Arbejdernes Landsbank har en selvstændig compliance-funktion, som organisatorisk er forankret i risikoafdelingen. Compliancefunktionen har til formål at bistå ledelsen med at sikre koncernens overholdelse af den gældende lovgivning, markedsstandarder og internt regelsæt og således identificere og mindske risikoen for, at banken bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller banken eller bankens kunder lider væsentlige økonomiske tab. Compliance gennemgår løbende de kritiske forretningsgange med henblik på vurdering af risici og anbefalinger til begrænsning af den enkelte risiko.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risikoen for tab som følge af, at der sker ændringer i eksterne forhold eller begivenheder, som skader koncernens omdømme eller den operationelle indtjening, herunder også strategiske risici.

Risikoen viser sig i form af et uventet fald i indtægter eller en uventet stigning i omkostninger.

Årsagerne kan eksempelvis være:

- En skærpet priskonkurrence, som medfører fald i forretningsvolumen eller faldende indtjening på den eksisterende forretningsvolumen
- Øgede produktudviklingsomkostninger for at matche nye produkter hos konkurrenterne
- Øgede markedsføringsomkostninger som følge af negativ pressedækning
- Fejlvurdering af indtægterne ved igangsatte aktiviteter

Koncernen vurderer kontinuerligt denne type risici og altid i forbindelse med fastsættelse af det individuelle solvensbehov.

Ejendomsrisiko

Ejendomsrisiko er risikoen for tab på bankens ejendomsportefølje som følge af generelle fald i ejendomspriserne.

Arbejdernes Landsbank har en ejendomsportefølje på 983 mio. kr. ultimo 2016. Ejendommene anvendes hovedsageligt til bankens drift. Herudover anvendes dele af enkelte ejendomme til udlejning til beboelse og liberalt erhverv.

Ejendommene er geografisk bredt placeret i Danmark, dog med overvægt i Storkøbenhavn målt på regnskabsmæssig værdi.

Koncernen har i 2016 omklassificeret en domicilejendom til investeringsejendom som følge af ophør af filialdrift i ejendommen. Følsomheden på værdiansættelsen af koncernens ejendomme er udtrykt ved en positiv ændring i ejendommenes afkast på 0,5 procentpoint, som vil reducere ejendommenes værdi med ca. 100 mio. kr.

Aflønningspolitik

Lønpolitikken indeholder blandt andet retningslinjer for aflønning af bestyrelsen og direktionen i Arbejdernes Landsbank. Lønpolitikken gennemgås løbende og mindst én gang om året.

Lønpolitikken fastlægger, at ledelsen i banken skal aflønnes med et vederlag, der både er markedskonformt, og som afspejler ledelsens indsats for banken og koncernen. Lønpolitikken fastlægger endvidere, at vederlaget til det rådgivende repræsentantskab, bestyrelsen og direktionen skal være en fast aflønning, således at der ikke indgår nogen form for incitamentsaflønning. Tilsvarende gælder for koncernens revisionschef, den risikoansvarlige og den complianceansvarlige.

Medarbejdere i Intern Revision samt Risiko og Complianceafdelingen, er underlagt særlige vilkår, hvor variable løndele inden for rammerne af indgået overenskomst er indifferent for udviklingen i koncernens resultat og alene baseret på egne præstationer.

For øvrige risikotagere og ansatte i kontrolfunktioner gælder endvidere, at der ikke udbetales variable løndele til disse uden for rammerne af indgået overenskomst.

I årsrapporten for 2016, side 22, omtales præmissen for det af bestyrelsen nedsatte bestyrelsesudvalg, Nominerings- og Aflønningsudvalget. På side 24-27 samt i note 9 oplyses om vederlag mv. til bestyrelse, direktion og øvrige risikotagere mv., som har væsentlig indflydelse på risikoprofilen.

Der er i 2016 indtrådt 6 medarbejdere i gruppen af risikotagere, som har væsentlig indflydelse på risikoprofilen. Disse personer indgår med deres lønandele regnet fra tidspunktet, hvor deres profil er blevet opdateret. 4 medarbejdere er udtrådt af gruppen.

AKTIESELSKABET

 Arbejdernes Landsbank

CVR-nr. 31 46 70 12, København

Panoptikonbygningen

Vesterbrogade 5 · 1502 København V
Telefon 38 48 48 48 · www.al-bank.dk